

WESTERN ROMAN
LASO
CIJENA 7 DIN BROJ 278

PUT ZA EL PASO

G. F. Unger:

PUT ZA EL PASO

G. F. Unger: **PUT ZA EL PASO**

Naslov originala: **DER WEG NACH EL PASO**

Copyright: Bastei -- Verlag, Gustav H. Lübbe,
Bergisch Gladbach

Recenzija: Dalibor Cvitan, književnik

Prijevod: Thea Gjurgjević

Grafički urednik: Ivica Bartolić

Urednik: **Marcel Čukli**

•Laso• – Izdavač OOUR informativno-revijalna izdanja NIŠP •Vjesnik• Zagreb, Ljubice Gerovac 1 – Glavni i odgovorni urednik Borivoj Jurković – Tisak OOUR Novinsko-revijalna štamparija i OOUR TMG •Vjesnik• Zagreb, Ljubice Gerovac 1 – Zagreb 1979. Copyright (sva prava za Jugoslaviju) VJESNIKOVA PRESS AGENCIJA Zagreb.

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 364. d ili 327,60 d s popustom od 10%, a za 6 mjeseci 182. – d ili 163,80 d s popustom. Samo unaprijed plaćena pretplata osigurava popust od 10%. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-586 OOUR •Vjesnik SSRNH• s oznakom za •Laso•.

Cijena za inozemstvo: DM 1.80. ASCH 10.00, SFRS 200, HFL 2.00

Cijena inozemne pretplate za 6 mjeseci: DM 36.00, SKR 63.00, ASCH 250.00. FF 74.00, SFRS 36.00. HFL 37.00 US\$ 15.00

UPLATA NA DEVIZNI RAČUN 30101-620-37-7210-256 – Privredna banka Zagreb za •Vjesnik•.

EKONOMSKA PROPAGANDA: •Vjesnik• Agencija za marketing Zagreb. Trg bratstva i jedinstva 6 1/1 kolor zadnja stranica 7.000 d ili 480 US\$.

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7-1973. od 26. XI 1973.

I

Napokon sam duboko u Catalina-planinama stigao Pecos-Slima Ringolda. Vjerovao je da je izbjegao sve progonitelje i stoga se utaborio. Konj mu je, čini se, također bio izmoren.

Tri kilometra odavdje moj konj je malaksao i morao sam nastaviti put pješice. Već sam htio napustiti traganje, kad osjetih ugodan miris. Tako mirišu pastrve pržene na vrućem kamenju. Oprezno sam krenuo dalje.

Najednom ugledah Pecos-Slima Ringolda.

Izgledao je odmoreno. Očito se umlo u potoku i činilo se da se već oporavio od napornog bijega.

Stekao je deset sati prednosti i stoga mu je dostajalo vremena za povremeno zaustavljanje. Pojeo je jednu pastrvu i popio jaku kavu. Ja sam bio iscrpljen, prašan, gladan i žedan. Pekle su me oči.

Oprezno sam se došuljao i dok se Pecos-Slim laćao druge pastrve, provirio sam iza drveta.

— Ostavi je meni! — povikah. — Tebi više nije potrebna. Nikada više nećeš biti gladan!

Držao je pastrvu objema rukama tužno je promatrajući a

zatim je okrenuo glavu i pogledao me preko ramena. Nasmijao se.

Pecos-Slim je bio vrlo zgodan momak, previsok ali dobro građen. Uvijek je bio hladnokrvan podlac i ničeg se nije bojao. Stoga se i nije prepao vidjevši me.

— Čovječe, tko si? — upita.

Vidio je kolt u mojoj ruci. Odmah je shvatio da izvršno rukujem oružjem.

— Prisjest će ti ovaj glupi smijeh — rekoh. — Zamjenik šerifa što si ga ubio u Santa Cruzu bio je moj mlađi brat. Zovem se Bracket, Kiloe Bracket.

— Black Bracket — reče i prestade se smijati.

Očito je već čuo za mene. Napokon je shvatio u kakvom je položaju.

Ali njegova utučenost i nemir ne potrajaše dugo. Uočio je da sam umoran. On je bio odmoren. To je smatrao dovoljnim da se previše ne uznemiruje. Nije bio kukavica, već Pecos-Slim Ringold. Ubio je mnogo ljudi i po tome bio nadaleko poznat.

Ponovo se nasmiješio. Njegovi bijeli zubi su zablistali a oči čudno zasjale. Polako se

uspravio, zagrizao još jednom u pastrvu i bacio se u stranu.

— Ti je nećeš pojesti — reče grubo. — Ubit ćeš me samo tako? To je taj tvoj žalosni stil? Zar ovdje?

Rastvorio je košulju naglom kretnjom i pokazao mi prsa. Bio je podmukao i nije se bojao smrti. Ali znao je da pripadam onoj vrsti ljudi koji ne ubijaju čovjeka a da mu ne pruže barem neznatnu priliku da se brani. Ubio je moga brata, no to ništa ne mijenja.

Nisam bio ubojica, već revolveraš. Bio sam takav i ponos mi je nalagao da tako postupim.

Gurnuo sam kolt za opasač.

Sada se još jače nasmijao. Polako je spustio ljevicu i zastavio je iznad drška revolvera.

— Zašto me ne pokušaš odvesti u Santa Cruz? Tamo bi me mogli objesiti — rekao je s hladnim prezirom.

Bio je samouvjeren. Vjerovao je u svoje sposobnosti i nadao se da će pobjeći.

— To ne bih uspio — odgovorio sam. — Tražim te već četvrti dan i gotovo nisam oka sklopio. Kad bih sada legao, spavao bih najmanje deset sati. Tebe ni okovana ne mogu tako dugo ostaviti bez nadzora.

— Imaš pravo — potvrdi.

Najednom je zgrabio kolt. Zaista je bio brz. Ali usprkos mom premoru nije me mogao pobijediti. Kad sam ga pogodio, njegov metak je samo okrznuo moju košulju. Prije nego što je uspio još jednom pucati, pogodio sam ga drugi put.

Prišao sam mu i kleknuo uz nj.

Još je bio živ, ali razaznao

sam da će ubrzo umrijeti. Moga brata to nije moglo oživjeti. Nisam progonio Pecos-Slima Ringolda kako bih po svaku cijenu osvetio brata. Odavno sam znao da osveta i mržnja nikamo ne vode. Progonio sam ga htijući spriječiti da dalje ubija ljude: muškarce poput moga brata, za kojim su ostali žena i dijete.

Pecos-Slim Ringold me pogledao. Još se jednom nasmijao. Nije se bojao smrti.

— Dobro si to obavio — promrsio je kroz zube. — Mislilo sam da ću te pobijediti. Hvala ti što si mi pružio priliku. Svaki drugi plaćeni ubojica sredio bi me s leđa ili...

Morao se odmoriti i skupiti novu snagu, ali ja sam ga prekinuo.

— Kad ste napali poštu, bio si s još dvojicom razbojnika. Kasnije su prepoznali samo tebe. Tko su bila ona dvojica? Razdvojili ste se kako biste zavarali potjeru. Gdje ste se htjeli ponovo sastati? Gdje ste htjeli podijeliti novac?

Bio je već na izdisaju. Nisam vjerovao da će mi išta više reći.

— Omogućući mi barem jednu priliku kad sam je i ja tebi omogućio! — dodao sam.

Prikupio je posljednju snagu, sklopio oči i naprežući se promucao:

— Trebalo je da se sastanemo u Santa Catalini. Moji ortaci su bili Socorro Pascal i...

Drugo ime nisam čuo. Pecos-Slim bio je mrtav...

II

Već sam prije čuo za Santa Catalinu. To mjesto je smješteno visoko iznad doline San

Pedra, između brda Santa Cataline. Do njega se moglo stići različitim putovima. Dalje se moglo na zapad kroz planine sve do rijeke Santa Cruz i zatim do pustinje Gila.

Tim putem su se služili mnogi: oni izvan zakona i oni koji su se bojali potjere.

Posljednja stanica onih izvan zakona bila je Santa Catalina. Prije nego što bi se usudili zakoračiti u pustinju Gila, zaustavili bi se u Santa Catalini. Oko mjesta se nalazio tucet rudnika zlata. Zbog toga je ljudima u Santa Catalini bilo tako dobro. Neki rudnici su postojali već za vrijeme Španjolaca. Oni su i osnovali to mjesto. Sve sam to znao.

Poštanska linija završavala je u Santa Catalini. Dalje je postojao put od samo nekoliko kilometara u planine – do rudnika.

Razumio sam zašto se Pecos-Slim htio sastati sa svojim ortacima u Santa Catalini. Sigurno su htjeli zajedno krenuti na zapad.

* * *

Pokopao sam Pecos-Slima i krenuo. Jahao sam njegova konja. Prvog dana sam prešao samo nekoliko kilometara. Našavši pogodno mjesto, sjahao sam i legao. Bio sam izmoren.

III

Dvanaest sati poslije sve je bilo bolje. Ponovo sam se osjećao odmorenim. Silnu glad utazio sam pastrvama što sam ih ulovio dan prije. Pratila me vraška sreća. Ne mislim samo zbog Pecos-Slima. Ova zemlja je samo na prvi pogled mirna.

U stvari, puna je lovaca i onih koje love. Postojale su različite bande bijelaca, Indijanaca, Meksikanaca, katkad i Crnaca. Svi su oni na neki način željeli živjeti i bili su u isto vrijeme progonitelji i progonjeni.

Morao sam dakle biti oprezan. Iduća tri dana jahao sam prema svom cilju.

* * *

Često sam razmišljao o bratu. Mislio sam o njegovoj ženi i djetetu. Moj brat je bio preuzeo mjesto šerifova zamjenika. Htio je nešto zaraditi, jer im mala farma izvan grada u prvo vrijeme nije osiguravala dovoljnu zaradu. Prije mu je žena radila kao učiteljica a on je pomagao pri gradnji naselja. Kad je došlo dijete, sve se promijenilo.

Sada je moja snaha bila sama...

Vjerojatno će prodati farmu i preseliti se roditeljima u Santa Fé. Oni tamo imaju trgovinu. To je najbolje za nju i dijete.

* * *

Tih dana sam razmišljao i o Pecos-Slimu kojega sam ubio u dvoboju. Prije njega već sam na sličan način ubio druge. Nije lako živjeti sa svim tim uspomenama. Katkad sanjam te ljude i čujem u snu njihove glasove. Sada će i Pecos-Slim biti jedan od njih.

Što sam mogao učiniti? Omogućiti mu bijeg? Nisam li mu pružio priliku?

Razmišljao sam i o sebi i svom nemirnom životu. Bio sam revolveraš sposoban da ubija, razara i progoni. Ali i branio sam ljude. Premda sam

često na ružan način činio dobra djela, ta djela su ipak bila korisna.

Krenuo sam stoga u Santa Catalinu. Htio sam pronaći Socorra Pascala i tog drugog razbojnika čije ime mi nije bilo poznato.

IV

Peti dan kasno po podne napokon sam ugledao Santa Catalinu. U sunčanom odsjaju izgledala je mirno i gostoljubivo. Većina kuća bila je od kamena i bijelo obojena. Crvene zrake sunca obasjavale su kuće i kolibe toga malog mjesta. Poda-lje, na brežuljku, nalazilo se staro naselje.

Do samoga mjesta vodili su iz obližnjih dolina i kanjona mnogi putovi. Na njima su se kretala kola, životinje, jahači i pješaci. Bio je tu i rudnik željezne rudače.

Polako sam se približavao gradiću ne želeći da me zbuni varavi dojam spokoja što ga pruža njegov izgled izdaleka. Dobro sam znao da je Santa Catalina opasno gnijezdo.

Nema tu anđela pa čak ni donekle dobrih ljudi. Svi su ovdje grubi, osorni, nepovjerljivi i misle samo o vlastitoj dobrobiti. Život je težak i kad bi bili drugačiji, ne bi mogli opstati.

Sunce je zalazilo i suton se polako, nalik na plavu sjenu, spuštao s obližnjeg kanjona. Gradić je izgledao mirno.

* * *

Napokon sam stigao i privezao umornog Pecos-Slimova konja za stup ispred saluna.

Ušao sam i uputio se prema baru. Naručivši pivo i rakiju, pogledao sam oko sebe. Svi su me pažljivo odmjeravali. Bio sam za njih stranac. U salunu je bilo dvanaest ljudi. Promatrali su me napadno. Naslonio sam se leđima na šank i nisam ih puštao s oka. Povremeno sam popio gutljaj piva.

Kada je i posljednji prestao gledati u mene, pretvarajući se da ga ne zanimam, okrenuo sam se i u miru nastavio piti. Zatim sam otišao do stola s je-lima. Bilo je tu hladnog mesa, kuhanih jaja, krastavaca i peč-nih kukuruza.

Polako sam jeo i čekao.

Kroz vrata sam mogao vidjeti konja na kojem sam dojahao. Obasjavalo ga je svjetlo iz saluna. Nadao sam se da će poslužiti kao mamac. Socorro Pascal i drugi razbojnik, čije ime nisam znao, sigurno su poznavali tog konja. Morali bi ga prepoznati. Pecos-Slim je bio njihov ortak. Možda će se kod mene raspitati o njemu. Ako ništa drugo, bit će začu-den kad ugledaju konja i odat će ih njihovo ponašanje.

* * *

Nadao sam se da je moja pretpostavka ispravna. Popio sam još čašu piva i rakiju a zatim platio i izašao. Osjetio sam radoznalost gostiju u salunu. Čuo sam kako jedan od njih pita čovjeka što posluhuje za šankom:

— Hej, Dick, poznaješ li dvoga?

— Ne — glasio je odgovor. — Ali uvjeren sam da ga svi poznajemo po imenu. Da nam je rekao kako se zove, sigurno

bismo znali tko je. Izgleda vrlo opasno.

Gorko sam se nasmijao. Taj čovjek je zaista poznavao ljude.

Odvezao sam konja i polako ga odveo do ulaza u staju. U grad je upravo ulazilo nekoliko kola s radnicima iz rudnika. Vjerojatno su tražili zabavu. Dolazili su jahači, sami ili u grupama.

Konjušar me nekako čudno pogledao kao da mi želi reći da me poznaje. Bio je to stariji čovjek s drvenom nogom. Obliznuo je suhe usne ispod brkova. Glupo se nasmiješio. Bio je krezub.

— Ja sam Windy Rock — reče. — Gospodine Bracket, poznajem vas. Kad ste predvodili novčani transport iz Canyon Cityja u Denver, ja sam vam kod Sunseta dao novi šestoropreg. Tada sam još imao obje noge i nisam nosio bradu. Premda su vas pokušale napasti dvije grupe razbojnika, ipak ste transport Wells Fargoa dopremili do Denvera. Kako i odavde treba da krene veliki novčani transport, mislio sam da...

Zanimjemio je gledajući kroz otvorena vrata staje. Okrenuo sam se i ugledao čovjeka kako stoji u polutami dvorišta. Nisam ga mogao prepoznati, a i brzo je otišao.

Bio je odjeven u meksičke hlače čija su srebrna dugmeta svjetlucala na svjetlu što je dopiralo iz staje. Visok, mršav, na glavi je imao veliki šešir.

— Tko je to bio? — upitao sam.

Konjušar je samo slegnuo ramenima.

— Ovdje ima mnogo stra-

naca — reče. — Dolaze i zatim nestanu u nekom od tajnih skrovišta. Ne poznajem ga. Hoćete li poći s novčanim transportom?

— A kad bih zaista pošao? — upitao sam polako i odveo konja u jedan od slobodnih boksova.

Rasedlao sam konja. Windy Rock ga je počeo timariti.

— Preko puta u pošti — reče — ima mnogo zlata. Ono mora biti prevezeno. El Paso opskrbljuje rudnike svim potrebnim stvarima. Ali svi su se već odavno prezadužili u poduzećima koja ih opskrbljuju. Potrebne su im i nadnice. Mogu ih dobiti tek nakon isporuke zlata. Prije nekoliko mjeseci bio je ovdje neki državni poreznik i odredio rokove plaćanja. Rudnici su se našli u velikim neprilikama. Oni ne dobivaju nadnice i uskoro će im ponestati najosnovnije potrepštine. Ali sve to znaju i razbojnici koji se nalaze u okolici. Situacija je sve napetija. To me i navelo na pomisao da su ponovo zamolili nekog stručnjaka poput vas, gospodine Bracket, da im pomogne.

— Možda da, možda ne — odgovorio sam.

Da sam i porekao, tko bi mi vjerovao!

Izašao sam, prešao prašnu ulicu i ušao u hotel.

Slutio sam da sam upao u mnogo važnije zbivanje nego što sam mogao i pretpostaviti. Možda su Pecos-Slim Ringold, Socorro Pascal i taj treći razbojnik u pošti Santa Cruz a nabavili samo početni kapital za ovaj pothvat ovdje.

Možda su se zato htjeli sa-

stati u Santa Catalini, pošto bi zameli sve tragove i izbjegli sve potjernice.

Počeo sam naslućivati da se ovdje nešto događa.

* * *

Prije nego što sam ušao u hotel, približio mi se s lijeve strane neki visoki čovjek. Gurnuo me i ušao prije mene. Nije se ni okrenuo. Žurio je i bilo je očito da je bijesan i razdražen. Imao je nešto određeno na umu i stoga se nije obazirao ni lijevo ni desno.

Razljutio sam se, ali uspio sam se svladati i otišao do pulta za prijavu. Htio sam pozvoniti, no uto sam začuo uzbuđeni glas neke djevojke.

— Ostavi me na miru, Tome Slade! To me boli! Ne bih promijenila svoju odluku ni kad bi mi sve kosti polomio!

Iako je odavao ljutnju, glas mi se svidio. Odražavao je hrabrost i smionost. Razaznao sam po tom glasu da djevojka nije plašljiva.

— Odvest ću te kući na svome konju — čuo sam kako ljutito i kruto govori čovjek. — Meni su te obećali tvoj otac i braća. To je dogovoreno! Ne možeš pobjeći. Ti pripadaš meni i tvoja obitelj to želi. Kada ćeš konačno shvatiti? Moram li ti prvo isprašiti stražnjicu?

Čuo sam cijeli taj razgovor dok sam čekao nekoga da se prijavim u hotelu. Očito se čovjek iz hotela nekamo sklonio da ne bi gledao kako neki divljak odvlači djevojku koja, bez sumnje, želi pobjeći.

Odjednom je onaj divljak počeo bolno psovati. Vjero-

jatno ga je djevojka snažno udarila u cjevanicu.

Očito ju je gonio oko stola.

— Ako smjesta ne prestaneš — vikala je — zvat ću u pomoć čim stignemo na ulicu! Nećeš me posjesti na konja. Uvjera-vam te! Ako zavičem, doći će mi u pomoć nekoliko rudara. Prestani, Tome Slade!

Više je nije natjerivao oko stola, ali je mrmljao:

— Zašto me ne podnosiš, Georgia? Tvoji su te meni obećali a ja sam dobar momak koji...

— Ti si polumajmun — pre-kine ga djevojka. — A moja obitelj je divlji čopor. Kad bih ostala kod vas, završila bih poput majke. Radila je kao mazga i umrla poslije trinaestog poroda. Ne želim više ostati s vama razbojnicima, krijumčarima, konjokradicama, pijanicama, kockarima, propalicama...

Nije mogla završiti. On ju je, ljutito vičući, ponovo počeo goniti oko stola.

Ali nije je mogao uhvatiti. Jurnula je kroz otvorena vrata. Našla se u predvorju, gdje sam i ja stajao. Sakrila se iza pulta. Za njom je stigaó dvonožni bik.

Bio je to onaj isti momak što me gurnuo na vratima. Nije me htio zaobići pa me ponovo odgurnuo kako bi dohvatio djevojku. Udostojao se samo da me prezirno pogleda, očiju crvenih od bijesa.

— Sad je zbilja dosta, ludi majmune! — povikao sam kad je htio dohvatiti djevojku. — Prestani! Misliš li da si još u kavezu sa svojim majmunima?

Govorio sam ogorčeno,

okrutno, ljutito i prezirno. Moja majka me naučila da poštujem djevojke i žene, da im pomažem i branim ih. To mi je bilo u krvi. Kod nas u Teksasu žensko biće je svetinja. Ženi u pustoši Brazosa ionako nije bilo lako.

Momak se okrene.

Sada me prvi put pogledao. Bio je jak i iskusan. Nije gubio vrijeme na riječi, nego me odmah napao. Zaista je bio neugodno brz, ali ja sam bio brži. Nisam ja bio mačji kašalj, već Black Bracket i moje ime je postalo gotovo legenda. S takvima sam se već davno borio, kao komandant, predvodnik jedinica, čuvar i pratilac novčanog transporta.

Savio sam mu desnicu, svojom desnicom blokirao ljevicu i gotovo istodobno udario ga njegovom ljevicom u jetru. Učinio sam to zahvatom s boka.

Kad je pao na koljena i tako mi otkrio zatiljak, jer mu ništa drugo nije preostalo, snažno sam ga, poput drvosječe, objema šakama udario po šiji.

Ležao je i nije se više micao.

Djevojka je izašla iz svog skrovišta i gledala ga.

— Nikada ga nisam voljela — rekla je. — On je jedan od onih koji su uvijek spremni na sve. Uvijek je bio grub i bezobziran. Hvala vam, gospodine.

Pogledao sam je u oči i primijetio da su plave a kosa crvenkasta poput zlata. Možda mi se to učinilo zbog svjetlosti. Danju joj je kosa sigurno bila boje meda. Bila je srednje visine, u dobi od oko dvadeset godina.

Po odjeći sam zamijetio da je mlada i da potječe iz obližnje doline. Nije više htjela trnuti

kod svoje rodbine. Željela je otići u svijet, koji je poznavala samo iz starih žurnala, novina i prospekata zalutalih u taj kraj.

Volio sam hrabre djevojke koje se ne žele predati žalosnoj sudbini. Svidale su mi se, ali ujedno sam ih žalio. Većina ih je propadala kročeći tegobnim putovima i nailazeći na nepremostive prepreke. Velika avantura često se preobražavala u bezizlaznu situaciju. Većina tih mladih stvorenja završila bi u javnim kućama. Samo ih se malo uspjelo probiti.

Mnogé bi kasnije bile zadovoljne kao žene naseljenika, farmera ili vlasnika trgovine. Ili bi se pak zadovoljile da rade kao loše plaćene poslužiteljice u nekom hotelu. Izgledi tih djevojaka bili su neznatni.

— Georgia, želite li otići? — upitao sam.

Kimnula je glavom.

— Prvom poštanskom kočijom — rekla je. — Sita sam života u ovoj divljini i rada za hordu skitnica. Možete li to razumjeti?

— Mogu li vam dati savjet? — upitao sam.

Kimnula je i oči su joj postale još modrije i ozbiljnije.

— Mislim da će to biti neki dobar savjet — reče.

— Više ste nego zgodni. Kamo god dodete, muškarci će vas oblijetati. Poznavao sam djevojke poput vas, Georgia. Ubrzo su nasjele nekom od tih muškaraca. Poslije prvog razočaranja pošle su drugom čovjeku, zatim trećem i tako redom. Uvijek su se nadale da će ih netko uistinu voljeti. Ali to je rijetko, Georgia. Kamo god kre-

nuli, nikada se nemojte pouzdati ni u jednog muškarca. Možda će vam već prvi poslodavac ponuditi posao samo zato...

— Razumijem — odgovorila je. — Mislim da je vaš savjet dobar, gospodine...

— Bracket, Kiloe Bracket — rekoh.

— Ja sam Georgia Ketshum — odvratih.

Ponovo smo se pogledali. Između nas kao da je potekla neka struja, tako smo bili napeti.

U taj trenutak pomakne se onesviješteni momak ispred naših nogu.

— Bolje je da prijedete u drugu prostoriju — promrm-ljao sam. — Ako opet postane grub...

Nisam dalje govorio, ali ona me shvatila. Još je jednom zahvalila kimnuvši glavom. Otišla je u drugu prostoriju.

Odmaknuo sam se i gledao momka kako polako ustaje.

— Nestani! Ako se samo usu-diš dodirnuti revolver, na mjestu si mrtav. Gubi se!

Stajao je i gledao u mene svojim crvenim očima.

Iako se nije odlikovao oštroumnosti, instinkt mu nije zakazao.

Nije izustio ni riječi i izašao je. Bio je još omamljen. Znao sam da će me uskoro možda vrebati svojom sačmaricom. Osjetio sam gorčinu.

Zašto uvijek moram upasti u neku svađu s ovakvim ljudima? Neprestano se moram nekome zamjerati. Jesam li možda uobražen? Ili samo želim izvršavati pravdu?

Ovaj će me momak sigurno

slijediti sa svojom sačmaricom. Predosjećao sam to. A ako ne svlada on mene, svladat ću ja njega. Dakle ponovo ću ubiti čovjeka. Ili raniti.

Kakav je moj život? Zar nikada neće biti drugačiji?

Kada se napokon pojavio čovjek koji je trebalo da mi da ključ sobe, bio sam ogorčen. On je bio Meksikanac i shvatio sam zašto je maloprije nestao. Rekao je da u blagovaonici mogu dobiti još nešto za jelo.

To mi je odgovaralo i stoga sam otišao u blagovaonicu. Većina gostiju već se razišla. Sjeo sam u kut. Mlada Meksikanka brzo i spretno me dvorila.

Jeo sam ovčeginu, krumpir, grašak i pire od jabuka. Kad sam na kraju pio kavu i pripaljavao cigaretu, stigao mi je posetilac.

***

Čovjek je bio srednje dobi, njegovane brade, jednostavno obučen. Izgledao je vrlo snažno. Vidjelo se na njemu da je nekada mnogo fizički radio.

Pitao je smije li sjesti k meni. Kimnuo sam. Sjeo je i stavio svoje izbrazdane ruke na stol.

— Ja sam ovdašnji službenik pošte — počeo je. — Radim za kompaniju Wells Fargo. Da ste došli u grad, rekao mi je Windy Rock. A mi vas trebamo, gospodine Bracket. Nema drugog čovjeka o kojem kompanija Wells Fargo tako dobro misli kao o vama kad je posrijedi transport zlata ili novca. Ovdje sam da vas zamolim za pomoć.

Pogledao sam ga i odmah uočio da ima mnogo briga.

Taj čovjek je sigurno od samog početka radio za kompaniju Wells Fargo. Prvo kao konjušar, zatim kao vozač teretnih kola, pa poštanskih kola, kasnije kao službenik u nekom manje važnom mjestu i zatim kao ovdašnji namještenik.

Nije mu bilo lako. Odgovornost je za njega bila prevelika.

Sjedio je tako reći na brdu zlata, koje je morao otpremiti. Kompanija Wells Fargo bila je obavezna da otpremi to zlato zbog svojih koncesija i monopola. Ja sam kod njih bio na izvrsnu glasu. Dosad sam uvijek uspješno dopremio svaki transport, premda smo se ponekad morali i boriti.

Vrlo dobro sam razumio tog čovjeka. Ali i ja sam imao svojih briga.

Opet sam mislio o Pecos-Slimu i onoj drugoj dvojici. Bio sam uvjeren da je ta trojka, ubivši moga brata prilikom napada na poštu u Santa Cruzu, nabavila samo novac za put i osigurala sebi početni kapital.

Bio je to iznos od sedam stotina dolara... Dovoljno za malo zabave i dobre konje. I da njime primame nekoliko skitnica za pomoć u narednom pothvatu. Tu su družinu možda dane i tjedne morali držati spremnom. Morali su ih hraniti i omogućiti im zabavu. Vjerojatno su imali i nekoliko špijuna ovdje u gradu, kako bi na vrijeme saznali za polazak transporta.

Za sve to bio im je potreban početni kapital. Napali su poštu u Santa Cruzu i zatim se rastali kako bi zameli trag,

namjeravajući da se ovdje ponovo sastanu.

***

Razmišljao sam o tome dok je poštanski službenik sjedio meni nasuprot i čekao moj odgovor.

Nisam više vjerovao da su Socorro Pascal i taj drugi razbojnik u gradu. Prepoznali bi konja na kojem sam dojahao u grad. Već bi stupili u vezu sa mnom da saznaju što se dogodilo s Pecos-Slimom. Zacijelo bi ga čekali.

Dovoljno dugo sam bio u salunu, zatim u staji i napokon ovdje u blagovaonici.

Vjerojatno su negdje izvan grada. Ali sigurno će saznati za transport i tada okušati sreću.

Shvatio sam da bi transport mogao biti slanina koja bi namamila štakore iz njihova skrovišta.

— Sutra ću vam reći što sam odlučio — kazao sam čovjeku što je sjedio nasuprot meni.

Shvatio je da bi njegovo nagovaranje u ovaj tren bilo besmisleno. Kimnuo je i otišao.

Osjetio sam umor i krenuo u svoju sobu.

V

Idućeg jutra prvo sam pošao u staju. Pogledao sam konja i upitao konjušara je li se tko zanimao za njega. Konjušar je rekao da nije.

— Jeste li se dogovorili s poštanskim službenikom? — upitao me.

— Možda ću se dogovoriti — promrmljao sam.

Iz staje sam otišao u trgovinu i kupio malo poširok

kratki kaput od pliša. Između ostalog kupio sam i dvanaest štapića dinamita, poput onih što se upotrebljavaju u rudnicima. Bili su samo malo duži i deblji od velikih cigara.

Vrativši se u hotelsku sobu, skratio sam fitilje na nekoliko milimetara, tako da je eksplozija morala uslijediti nekoliko sekunda nakon pripaljivanja.

Tako pripremljen dinamit stavio sam u unutrašnje džepove kupljenog kaputa i otišao na doručak.

***

Poštanski službenik je već sjedio za stolom. Pogledao me izražavajući nadu. Sjeo sam, čekao naručenu šunku s jajima, promiješao šećer u kavi, zatim otpio gutljaj.

— Tko još ide s nama? — upitao sam.

Čovjek se odahnuvši nasmijeo. Primijetio sam to usprkos bradi kakvu su nosili svi vozači, goniči stoke i poštanski činovnici.

— Imam izvrsnu kočiju — reče. — Tri klupe za sjedenje, devet mjesta, velik odio za prtljagu. Imam i izvanrednog kočijaša. Zove se Whip-Curly Sabadila. Njegov pomoćnik je Jim Bishop, kojega su već dva puta napucali. U okršaju nikada nije izgubio pušku. Pucao je i ranjen i uvijek ponovo pobijedio. Jim Bishop se poput bulldoga bori do posljednjeg daha. On i Curly su u ovom predjelu najbolji ljudi.

Vjerovao sam mu.

— I tko još ide s nama? — hladno sam upitao.

— Rudnik Lucky-Day šalje Paula Garreta — reče. — Rud-

nik Aurora odredio je za pratioca Casha Cassedyja. Obojica vrijede kao i cijela ostala pratnja, je li tako?

Kimnuo sam. Poznavao sam te ljude. Bili su snažni revolveraši i prepametni da budu razbojnici. Uvijek su bili na strani zakona, čak i onda kad bi progonili nekoga kao plaćeni ubojice. Radilo se o hladnokrvnim momcima.

— Je li to sve?

Potvrdio je glavom.

— Kočija ima devet mjesta. Ako bi i ispod svake klupe bio sanduk zlata, lako bi izdržala teret. Sue Freeman putuje s nama — doda. — A i ona mala iz hotela, Georgia Ketshum, želi otići. Ako ne pođe ovom kočijom, nikada neće uspjeti. Uskoro će stići njezina rodbina i pokušati da je silom odvede kući. Čim se njezin otac i braća otrijezne, potražiti će je.

— A zašto su pijani? — upitao sam.

— Peku rakiju — odgovori moj sugovornik. — Negdje u brdima je peku i zatim prodaju. Svaki mjesec peku rakiju i pri tom se opijaju do besvijesti. Mala je to iskoristila. Mora poći s nama.

Shvatio sam.

— Tko je Sue Freeman? — pitao sam dalje.

Nije odgovorio. Samo je pokazao prema ulazu u blagovaočnicu. Upravo je ulazila neka žena. Visoka, vitka, gipka. Vidjelo se da je zrela žena. Sigurno nije bila mnogo mlađa od mene. Možda u dobi od dvadeset šest godina. Kosa joj je bila crvena.

Zamijetio sam njezine zelene oči. Lice joj nije bilo lijepo, ali

bilo je izražajno. Usta velika i velike oči.

Vidjelo se na njoj da je iskusna i da joj ljubav, sreća, razočaranje i bol, kao i svi ostali osjećaji, nisu nepoznati. Usta su joj bila izražajna poput izgovorene riječi.

Pitao sam se je li ta žena ikad u životu posustala.

Odlučno mi je uzvratila pogled. Bila je jedna od onih što sjede s muškarcima za kartaškim stolom i igraju s njima poker isto kao i svaku drugu igru.

Zvali su je Fairplay-Sue.

Njezino ime još nisam čuo, ali o Fairplay-Sue sam čuo već između Santa Féa i El Pasa, Fort Wortha, Virginia Cityja i Nevade.

Sjela je i čekala doručak.

I dalje smo se promatrali.

Kakva ogromna razlika između nje i one djevojke iz obitelji Ketshum!

Ali i ona je nekoć bila isto tako mlada. Isto tako je otišla u svijet i naučila je opstati među muškarcima.

— Gospodo, to je Kiloe Bracket — reče najednom poštanski službenik. — On će poći s nama. Polazimo za pola sata. Je li tako, gospodine Bracket? Slažete li se?

Kimnuo sam i dalje sam promatrao Fairplay-Sue.

— Već sam čula o vama — rekla je miješajući kavu u šalicu. — Sretna sam, gospodine Bracket, što se zahvaljujući vama poštanski službenik konačno ohrabrio da krene. Znate, i ja imam dosta zlata. Tri tjedna kartala sam ovdje s ljudima koji su mogli izgubiti zlato. Ovdje ima više zlata

nego novca. Ali sada samo gubim vrijeme.

Posljednje riječi je izgovorila kruto i prezirno.

Ponovo sam kimnuo.

— Da, krećemo za pola sata.

Uzeo sam svoju šalicu kave i pošao prema stolu za kojim je sjedila Sue. Sjeo sam, iako me nije pozvala.

Poštanski službenik je užurbano otišao. Imao je pune ruke posla ukrcavanjem tereta u kočiju i ostalim pripremama za polazak.

Sue i ja smo se pogledali.

Bila je sasvim drugačija od one djevojke jučer. Očito iskusna, voljela je pustolovinu i igru. Vjerojatno je uživala što živi. Sušta suprotnost meni.

Crte lica oko usana i nosa bile su lijepe, usne nabubrene, zubi prekrasni.

Prvo su je poslužili samo kavom. Zatim su joj donjeli jaja sa slaninom i bijeli kruh. Počela je jesti.

— Sigurno će putem biti neprimlik — rekoše.

— Pretpostavljam da niste nepozvani došli za moj stol da biste mi baš to saopćili.

— Ne, nisam. Htio sam vas vidjeti izbliza i osjetiti vaš miris. Sad bih vas mogao pronaći i u mraku.

— A zašto? — upita ironično. — Kiloe, vi ste velika zvjerka. Među velikima vi ste jedna od najvećih. To mi je poznato, ali ako mislite da ste neodoljivi, varate se.

— Još su me moje tetke smatrale ružnim majmunom — nasmiješih se. — A sada znam što je s vama, Sue.

– Što? – upita gotovo ljutito.

– Bojiš se da se još jednom upustiš u avanturu s nekim čovjekom. Pretpostavljam da te je nekoć jedan dobro prevario. Otađ se igraš muškarcima. Godi ti kad ih svladaš za kartaškim stolom. Inače ne dopuštaš da ti se itko približi. Bojiš se još jednog razočaranja. To sam htio saznati.

Ustao sam i otišao.

Bila je silno ljuta.

***

Zašto sam joj to rekao? Izašavši, još nisam mogao razumjeti samoga sebe.

Jesam li bio bijesan što je rekla da za nju nisam neodoljiv i da je u vezi s muškarcima ne zanima ništa drugo osim kartanja?

Prisilio sam se da mislim o nečemu drugom.

Je li ispravno da predvodim transport zlata? Hoću li tako naići na Socorra Pascala i onog drugog razbojnika? Ili će me taj posao odvesti na pogrešan put? No često sam postupao po svom instinktu. Želio sam to i ovaj put. Sve sam bacio na jednu kartu. Igrao sam na to da Socorro Pascal i njegov ortak čekaju transport.

***

Ponovo sam otišao do staje, pogledao konja i rekao konjušaru da je moj šarac sada kod njega na račun kompanije Wells Fargo. Krenuo sam zatim kroz gradić. Želio sam biti siguran. Ako su Socorro Pascal i onaj drugi čovjek u gradu, neka iskoriste priliku da porazgovore sa mnom.

Ušao sam u salun i popio još jedan konjak.

– Priča se da ćete pratiti novčani transport, gospodine Bracket – reče čovjek za barom.

– Je li Fairplay-Sue ovdje igrala poker? – upitao sam ga.

Kimnuo je i mljacnuo jezikom.

– To je prava žena – reče.

– Igrala je protiv Sama Brea-hitta iz rudnika Lucky-Day, protiv Seana Finneyja iz rudnika Aurora i svih ostalih koji su mislili kraj nje opstati. Ali nijedan je nije mogao svladati. Mislim da je ovdje u tri tjedna dobila blizu šest tisuća dolara u zlatu i još nešto u novčanicama. Ako svagdje tako dobiva, onda je milijunašica.

– Možda ponekad ima i smolu, a baš tada mnogo ulaže – promrmlijao sam i izašao.

Bio sam neraspoložen.

***

Prokrstario sam cijeli gradić i dalje se nadajući da ću nešto saznati o Socorru Pascalu i njegovu ortaku.

Već sam i u Teksasu vidio potjernicu za Socorrom Pascalom. Taj razbojnik je zaista bio posebna izgleda. Nije ga čovjek mogao ni s kim zamijeniti. Majka mu je bila lijepa Španjolka koja je došla u Meksiko i tamo se bogato udala.

Sigurno nije bio u Santa Catalini. Zamijetio bi me čim sam dojahao na Pecos-Slimovu konju. Sigurno su ga očekivali.

Zamišljeno sam se vraćao prema hotelu. Razmišljao sam o vjerojatnosti da negdje u okolicama čekaju transport. Znao sam

da igram na sreću, ali morao sam pokušati. Na taj način...

Dalje nisam stigao u svojim razmišljanjima. Iz kovačnice, kraj koje sam upravo prolazio, izašao je neki čovjek. U ruci je držao sačmaricu.

— Hej! — vikne.

Pogledao sam ga ispod oka. Oduvijek sam sa strane mogao vidjeti mnogo više od prosječnih ljudi. Što se toga tiče, bio sam gotovo nenormalan. Mogao sam vidjeti gotovo svoje uši, iako nisu bile prevelike. U svakom slučaju, mogao sam vidjeti svoje rame a da ni za milimetar ne pomaknem glavu.

Stoga se i nisam okrenuo kad je onaj momak povikao.

Znao sam tko je i da me želi ubiti. On je taj susret zacijelo drugačije zamišljao. Na primjer, da se smjesta okrenem i tek ga onda prepoznam.

Bio je to Tom Slade, momak kojega sam jučer sredio u hotelu. Već sam tada naslućivao da će me slijediti želeći osvetu. Imao sam pravo.

Nisam se okrenuo, već sam se bacio na zemlju, otkotrljao kroz prašinu, potegao revolver i opalio.

U međuvremenu je on opalio iz svoje sačmarice. Gotovo u isti tren kad je povikao. Kako sam se ja odmah bacio na zemlju, promašio je. Da su cijevi njegove puške bile odsječene, sigurno bi me pogodio, jer bi raspršivanje sačme tada bilo veće. Dakle, nije me pogodio jer sam bio silno brz.

Na kraju krajeva, ja sam bio revolveraš Kiloe Bracket, Black Bracket.

Slade je sjedio na prašnoj

zemlji i držao se za rame u koje sam ga pogodio. Prišao sam mu i šeširom stresao prašinu s odjela.

— Već sam ti rekao da si budala — ljutito sam zarežao. — Mogao sam te ubiti. Hoćeš li da te sada ubijem, kako me više ne bi morao slijediti? Ili ti je možda dosta, budalo?

On je od zaprepaštenja zaboravio svoju ozljedu na ramenu. Bio je to okorjeli momak, odrastao u vrlo teškim uvjetima.

— Kako ti je ovo pošlo za rukom? — užasnuto je upitao.

Zatomio sam kletvu i otišao dalje.

— K vragu, kako te nisam uspio srediti svojom sačmaricom! — tulio je Slade bijesno i razočarano.

Nisam se osvrnuo. Susretao sam često ovakve i slične tipove. Da se jučer u hotelu nisam upleo, ovo mi se ne bi dogodilo. Ali nisam mogao drugačije. Morao sam se uplesti i nešto poduzeti.

***

Poštanska kočija kretala je iz dvorišta pošte.

Sue Freeman i Georgia Ketshum već su čekale.

Ljudi na ulici pratili su me pogledom. Vidjeli su maloprije kako se borim i ništa nisu poduzeli.

— Samo je još trebalo da vas taj ludi Tom Slade ubije svojom sačmaricom. On je zaista lud. Uostalom, obje te obitelji su lude. Jedino je ova djevojka u redu — zaključio poštanski službenik.

Kimnuo sam.

Stajali smo i čekali da se utovari prtljaga. Sue Freeman

imala je dva kovčega. Georgia je imala samo košaru i staru putnu torbu.

Ušle su u kočiju.

U taj trenutak izašla su iz hotela dva čovjeka. Jedan mršav, ćelav, svijetloplavih očiju, s dva revolvera za ramenicama. Rukavom je brisao svoj elegantni šešir. Obod je bio savršen a na šeširu nije bilo ni najmanje mrlje. Čovjek je stavio šešir na glavu i izgledao kao simbol čvrstine i hladnoće.

Drugi čovjek se kretao mnogo slobodnije. Žute kose, žutih očiju, stalno se smiješio. Ali to se samo pričinjalo, jer mu je gornja usna bila prekratka. Taj je nosio dva revolvera za opasačem.

Znao sam da je onaj ćelavac Paul Garret. Drugi čovjek, nalik na nekog žutog vuka, bio je Cash Cassedy. Bili su revolveraši kao i ja, a unajmljeni u svojstvu dvonožnih tigrova. U Unajmili ih ljudi iz uprave rudnika za slučaj da iskrсну teškoće koje se mogu riješiti samo pucnjavom.

Pristupili su nam i pogledali me.

Nije ih se ticalo što sam se upravo maloprije borio, ali vrlo dobro su znali kako se to dogodilo.

– Gospodin Bracket je šef – reče poštanski službenik. – Wells Fargo ima u njega potpuno povjerenje. Njegova je dužnost da zlato stigne u El Paso. To bi bilo sve. Hvala.

Neprimjetno kimnuše, i dalje me promatrajući.

I ja sam promatrao njih.

Šutjeli smo. A zašto bismo

i govorili? Sva trojica smo bili stručnjaci.

Okrenuo sam se prema poštanskom službeniku.

– Koliko zlata prevozimo?

– upitao sam.

– Trista funti u tri sanduka ispod klupa i osim toga jednu poštansku vreću s manjim pošiljkama koja se nalazi ispod klupe kočijaša. Tu je i zlato Sue Freeman koje je u njezinoj prtljazi.

Okrenuo sam se prema kočiji. Stao sam pred desni prednji kotač i pogledao kočijaša i njegova pomoćnika.

Kočijaš je bio Meksikanac duge crne kovrčave kose u kojoj su se već nazirale sjedine. Njegovo smiono lice bilo je izbrazdano ožiljcima od boginja. Tamne oči su mu sjale.

Bič koji je držao u ruci imao je srebrni držak. Vjerojatno mu je cijena iznosila najmanje tri mjesečne plaće.

Nasmiješio se i s dva prsta dotaknuo obod svog šešira.

– Sve dok se ne uplećete u moj posao i ne naređujete mi što da radim sa svojim konjima – reče – za mene ste šef, senjor Bracket.

Njegov pomoćnik je kimnuo glavom. Ostavljao je dojam rideg bika, a uza se je držao Parker-sačmaricu i pušku za bizone.

– Krenimo! – rekoh.

– Drugih zapovijedi nema? – upitao je Whip-CurlySabadila i polako popustio svih šest uzdi. Konji su podigli glave.

– Krećem na put sa stručnjacima – rekoh. – Vidjet ćemo što će biti. Pa što bude, bude.

Zatim sam ušao u kočiju.
Krenuli smo.

VI

Garret i Cassedy sjedili su na stražnjoj klupi. Svaki pokraj jednog prozora. Na srednjoj klupi sjedile su Sue Freeman i Georgia Ketshum.

Smjestio sam se na prednjoj klupi i tako leđima bio okrenut smjeru vožnje. Nesmetano sam mogao promatrati obje žene i malo dalje Garreta i Cassedyja.

Četiri mjesta bila su slobodna.

Pogledao sam Georgiju i primijetio da je stisnula zube. Krenula je u nepoznato. Okrenula je obitelji leđa i sada će morati da sama za sebe odgovara.

Ohrabrujuće sam joj se nasmiješio. Ona mi je uzvratila osmijeh, ali na silu.

Sue Freeman me promatrala.

— Kiloe Bracket, vaš smiješak neće maloj osobito pomoći — reče najednom. — Nema ničega što bi joj moglo pomoći ako bi joj takav smiješak bio potreban da svlada plač. Draga moja — okrene se prema Georgiji — moraš prvo naučiti da živiš bez smiješka ljudi koji te okružuju. Nikada ne smiješ sama u sebe posumnjati i nikada se ne smiješ bojati neizvjesnosti. Ako to ne možeš, bolje izadi i vrati se kući.

Ove posljednje riječi izgovorila je gotovo grubo.

Ali Georgia Ketshum je pogledala Sue i najednom rekla:

— Hvala na tom savjetu, gospodo! Hvala vam!
Zašutjela je.

***

Neko vrijeme smo čuli samo okretanje kotača, cviljenje opruga, njištanje konja i topot njihovih kopita. Ponekad se razabradio fijek biča ili glas kočijaša.

— Hajde, Chiquita, naprijed! — povikao bi kočijaš. — Hajde, Juan Paco! Ako nećete ravnomjerno kasati, iščupat ću vam repove! Braaah! Braaah! Kako ću s vama stići do El Pasa? Lijenčine jedne!

Nasmiješio sam se. Whip-Curly Sabadila je pretjerivao. Ovaj šestoropreg ne mora vući trideset kilometara. Na prvoj poštanskoj postaji promijenit ćemo konje. Do El Pasa još ćemo ih mnogo puta promijeniti.

Pogledao sam kroz prozor prema gradu. Već smo se poprilično udaljili od njega.

Najednom sam ugledao odsjaj nekog ogledala. Netko je s brežuljka iza Santa Cataline davao ogledalom svjetlosne signale. Nije to bilo nimalo iznenađujuće. I Apaši su upotrebljavali takva ogledala. Vojska se u tu istu svrhu služila izglavnim čeličnim pločama.

Odmah mi je bilo jasno: netko javlja da je transport krenuo iz Santa Cataline.

Vjerojatno su negdje u blizini bili ljudi koje je to silno zanimalo. Možda su to bili Socorro Pascal i njegovi ortaci.

VII

Pedeset kilometara dalje stigli smo u kanjon Spaniol, do stare postaje Pueblo.

Do postaje Pueblo vožnja je protekla brzo i dobro. Putem smo susreli neke jahače i nekoliko kola što prevoze rudaču.

Put koji je vodio kroz kanjone i uz provalije prema dolini San Pedro bio je strm. U postaji Pueblo, uz koju se nalazila i mala trgovina bio je samo jedan Meksikanac i grupa Hopi-Indijanaca.

Baš kad smo htjeli krenuti, dojahala su dva konjanika na prašnim i iscrpljenim konjima. Jednome je lijeva nadlaktica bila omotana krvavim zavojem a podlakticu je držao u marami privezanoj oko vrata. Inače je dobro izgledao. Bio je Meksikanac. U trenu sam shvatio da je to Socorro Pascal.

Drugi jahač nosio je zviždu američkog šerifa. Sve je to pristajalo jedno uz drugo. Šerif je pronašao, ranio i na kraju uhapsio Socorra Pascala.

To je bilo više nego divno. Bio sam presretan.

Socorro će zbog pljačke pošte u Santa Cruzu, gdje je moj brat poginuo kao zamjenik šerifa, gotovo sigurno biti obješen.

Šerif se približio, vodeći svog zarobljenika.

— Tko je ovdje vozač? — upita.

Sabadila ga šutke pogleda i podigne kažiprst. Nas petorica smo stajali zajedno. Samo su žene ostale u kolima.

— Ja sam pomoćnik šerifa. Zovem se Callaghan — reče zdepasti, košcati momak i pogladi brkove. — Nastavit ću put vašom kočijom. Teško je jahati s ranjenim zarobljenikom.

Izgledao je odlučno, kao da ne trpi da mu se proturječi. Sabadila uperi prstom u mene.

— Ja sam kočijaš — reče — ali ovaj čovjek je šef. Pitajte njega.

Callaghan me brzo pogleda.

— Je li to Socorro Pascal? — upitah.

Šerif je ustuknuo.

— Poznajete ga? — začudi se.

— Da. S potjernica. Tko ga ne bi prepoznao?! Nalik je na sina španjolskog kralja.

Svi su promatrali Socorra. On se prenuo. Stisnuo je oči i buljio u nas.

— Idite k vragu! Idite svi k vragu! — reče na kraju ogorčeno.

Kimnuo sam.

— Tvoj ortak Pecos-Slim Ringold već je tamo — odvratio sam. — Sredio sam ga prije nekoliko dana. A tebe sam tražio. Pecos-Slim mi je rekao da ću te naći u ovom predjelu. Gdje ti je drug? Gdje je treći razbojnik koji je bio s vama kad ste ubili zamjenika šerifa u Santa Cruzu? — upitah ljutito.

Socorro je ponovo ustuknuo. Još je jače stisnuo oči.

— Njegov ortak je mrtav. Leži tu negdje u okolici — promrmlja šerif. — Morao sam ga ubiti jer se nije htio predati. Tko ste vi, gospodine? Smijemo li poći s vama? Teško je jahati s ranjenim zarobljenikom.

Još sam oklijevao. Pogledao sam šerifa a zatim Socorra Pascala.

— Zovem se Bracket, Kiloe Bracket. Moj brat je bio zamje-

nik šerifa u Santa Cruzu. Ubili su ga razbojnici. Zahvalan sam vam, šerife, što ste uhvatili Socorra. Nadao sam se da će s još nekolicinom napasti ovaj transport. To je transport zlata i novca. Putujemo u El Paso – načas sam zastao. – Mogu li vidjeti vaše isprave? – dodao sam.

Skupio je usne ispod brkova, puhnuo kroz nos i time pokazao da je uvrijeđen. Izvadio je isprave. Na njima nije bilo slike. Navedeni podaci bili su dovoljni. Odgovarali su njegovu izgledu. Pažljivo sam provjeravao podatke i zatim vratio isprave.

Pokušao sam potisnuti nepovjerenje. Bio sam oprezan.

– Možete s nama – reko. – Osobno ću vam pomoći u čuvanju ovog zarobljenika. Ne bih želio da pobjegne. Kamo ga želite odvesti?

– Preko rijeke San Pedro do utvrde u koju svraćaju patrole iz Fort Granta.

Bilo mi je sve jasno.

***

Pričekali smo da se šerif i njegov zarobljenik odmore i okrijepe na bunaru. Bili su iscrpljeni. Umorne konje ostavili su u poštanskoj postaji. Šerif je od čovjeka u postaji dobio potvrdu za konje. Na drugoj postaji dobit će uz malu odštetu slične konje.

Ušavši u kočiju, Socorro se nacerio.

– Ha, to će biti lijepo putovanje! Vožnja s dvije lijepe dame!

Georgia Ketshum i Sue Freeman gledale su ga s nepovjerenjem. Govorio je engleski s

teksaškim naglaskom, zatezao riječi i gotovo pjevao.

– Gospode, hoćete li mi reći kako se zovete? – nasmijsao se. – Ime često mnogo kaže o njegovu vlasniku. Sada ću malo spavati i htio bih o vama sanjati.

– Glupane! – reče Sue Freeman. – Vaš crni humor nas nervira – uspravila se na sjedalu, okrenula prema Georgiji i dodala: – To je tipičan primjer nitkova. Sada će nam još ispričati da kod kuće ima slijepog oca i uzetu majku. Misli da ćemo se raznježiti i odvezati ga. Dobro izgleda, ali zao je poput pakla. To je Socorro Pascal – reče prezirno. – U Denveru sam vidjela potjernicu. Onaj tko ga živa ili mrtva dopremi, dobiva dvije tisuće dolara. Opasan momak!

Georgia je šutjela. Bila je mirna, grizla je usnu i ozbiljno promatrala Socorra.

On je šutio. Naslonio se u kutu. Ruke su mu bile vezane. Činilo se da ga ozlijeđena nadlaktica ne boli previše.

Podigao je svezane ruke i povukao šešir na lice.

I šerif se naslonio.

– Silno smo umorni – promrmljao je. – Dakle oslanjam se na vas, gospodine Bracket.

Samo sam kimnuo i dalje promatrao Georgiju. Činilo mi se da ona promatra Socorra kao tigra. Bila je zaplašena.

VIII

Prešli smo još dva-tri kilometra. Pripalio sam prvu cigaru.

Sue Freeman me negodujući pogledala.

– Barem ne zaudara previše. Ali uz ovo ljuljanje malo možda neće biti najbolje kad osjeti još i taj smrad.

– Nemojte me nazivati malom – reče Georgia. – Smrad mi ne smeta. Naučena sam na njega upravo toliko koliko i vi.

Sue Freeman se nasmijala.

Promatrao sam Paula Garreta i Casha Cassedya. Pitao sam se što je navelo tu dvojicu revolveraša da se prihvate posla kao čuvari i branioci rudnika. Dobra zarada? Ili žele da se na neko vrijeme povuku iz burnog života pretpostavljajući da će ih ljudi zaboraviti? Tko zna, možda su nekog ubili i stekli mnogo neprijatelja.

Može li se njima povjeriti tako važan transport novca? Osjećao sam nemir. Je li moje nepovjerenje opravdano?

Garret i Cassedy su šutjeli cijelim putem, ali neprestano su bili na oprezu.

Šerif i njegov zarobljenik očito su spavali. Razmišljao sam o svjetlosnim signalima koje sam primijetio. Netko ih je slao ogledalom na istok. Tko bi to mogao biti?

***

U podne smo bili već gotovo trideset kilometara daleko od Santa Cataline.

Šestoropreg što smo ga najmili na poštanskoj postaji galopirao je brzo i složno. Put se spuštao prema rijeci San Pedro.

Kod klanca se poštanska kočija zaustavila. Provirili smo kroz prozor. Curly Sabadila, kočijaš, reče otresito:

– Staro deblo leži nasred puta. Možda je palo samo, a

možda i nije. To je vaš posao, Bracket!

Otvorio sam vrata i izašao.

Garret i Cassedy htjeli su poći za mnom, ali ja sam im rekao da ostanu u kočiji.

– Prozori su dovoljno veliki. Ako bude pucnjave, ne šedite metke – dodao sam. – Pucajte koliko god budete mogli!

Stajao sam pokraj kočije. Tiho sam se došuljao do prednjeg kotača i rekao Sabadili:

– Kreni čim ti se pruži prilika. Tvoj susjed neka puca na sve strane. O meni se ne brinite.

Govorio sam tako tiho da me jedva mogao čuti.

– U redu – odvrati Whip-Curly.

Krenuo sam naprijed.

Klanac je zaista bio tijesan. Ni dvopregom ne bismo mogli okrenuti kočiju. Moglo se krenuti jedino natraške.

Drvo je čitavom dužinom prepriječilo put. Bio je to stari truli bor široka i čvrsta debla. Lijevo i desno od poštanske kočije spuštale su se strme stijene klanca. Bila je to gotovo mala provalija. Uokolo je raslo žbunje a gore na rubovima drveće.

Nisam se želio obmanjivati. Znao sam da drvo nije palo samo, i to baš nasred puta.

Pretpostavljao sam da u blizini vreba grupa razbojnika. Zacijelo čekaju da izađemo iz kola i pokušamo odstraniti deblo.

Pustili su me da nesmetano pridem drvetu koje je ležalo na tlu. Vjerojatno su se nadali da ću, kad sve bolje raz-

motrim, pozvati ostale. Mislili su da me mogu prevariti.

Zaista su to izvršno smislili. Izabrali su deblo koje bi se za prvog nevremena samo srušilo. Oni su ga srušili pomoću lasa i zatim zameli tragove.

Sagnuo sam se pod deblo. Pušio sam cigaru. Grane na kojima je još bilo iglica zacijelo su me zaklanjale od razbojnika.

Izvadio sam tri štapića dinamita iz džepa i dobro pazio kojim ću ih redom pripaljivati. Fitolje sam još u hotelu skratio na različite dužine. Paljenje cigarom pošlo mi je za rukom. Štapić s najdužim fitiljem bacio sam jednostavno na zemlju, među granje. Druga dva bila su gotovo jednako dugih fitilja. Zapalio sam ih.

— Drvo se vjerojatno samo srušilo! — povikao sam. — Ne vjerujem da smo u klopci. Morate doći i pomoći mi!

Bacio sam dinamit, jedan ulijevo, jedan udesno, daleko gore prema žbunju i drveću. Bacio sam ih tamo gdje sam pretpostavljao da se nalaze razbojnici.

Premda me drvo dobro zaklanjalo, jedan od razbojnika ipak je shvatio što smjeram i povikao kako bi upozorio ostale.

Bilo je prekasno. Pojurio sam da se sklonim. Drvo se raspršilo u zraku kao da je od slame. Granje i komadići drveta popadaše po meni. Nisam uspio pobjeći dovoljno daleko. Pritisak eksplozije povukao me i bacio na zemlju.

Poštanska kočija već je pojurila. Whip-Curly Sabadila bio

je zaista momak i pol. Odmah je sve shvatio. Svi su pucali kao ludi. Razbojnici nisu osobito uzvraćali paljbu. Bili su zaprepasteni i smeteni dinami-
tom koji je eksplodirao među njima.

Ne znam kako je Sabadila uspio usmjeriti poludjeli šestopropreg. Oko njega su se kovitali prašina, zemlja i granje.

Otkotrljao sam se u stranu, uspravio se i već sam vidio kočiju kako se približava. Skočio sam i uhvatio se za krov. Visio sam prilično opasno, ali uspio sam ući kroz stražnji prozor. Garret mi je pomogao.

— Ovo se zaista zbilo začu-
dujućom brzinom. Postupate li uvijek na taj način, potajno? Ili mislite da se nas ne tiče što ćete učiniti u takvim trenucima? — upitao me Garret.

— Ovaj vrijedni šerif umalo vas je pogodio dok ste visili na kočiji. Morala sam mu gurnuti revolver u stranu — reče Sue Freeman.

Sjeo sam na srednju klupu između žena i pogledao šerifa.

— Je li to istina? — upitah.
— Jeste li me željeli ubiti?

Nacerio se.

— Vidio sam vaš trbuh — reče mrzovoljno. — Mislio sam da se razbojnici žele popeti na našu kočiju. Naravno da ne bih pucao — nasmiješio se i pogladio brkove. — Čim sam uperio revolver u vaš trbuh, primijetio sam da sam u zabludi. Nije trebalo da gospoda gurne moj revolver — pogledao je Sue Freeman. — Draga moja, malo ste nervozni! Zašto?

Sue nije odgovorila, ali pri-

mijetio sam kako ga kritički promatra.

Socorro Pascal odjednom se počeo smijati.

— Ovo je zbilja bilo zabavno! — vikao je hihoćući. — Veliki Bracket uvijek nešto smisli! A kao zahvalnicu ovaj put samo što nije dobio metak u trbuh, i to još od strane zakona — nije mogao zaustaviti smijeh. — Imate li još tih stvarčica, Bracket?

Nisam odgovorio.

Kočija je u međuvremenu izašla iz klanca. Nalazili smo se sada na visoravni koja se spuštala prema istoku.

Šestoropreg je jurio kao mahnit. Sabadila ga je uspio smiriti. Povremeno, kad se put strmo spuštao, morao je upotrijebiti kočnice.

Visoravan se izdaleka pricinjala ravnijom nego što je bila. Svi smo gledali kroz prozor i bili spremni na ponovnu borbu.

***

Napokon smo ugledali razbojнике. Bilo ih je više od dvanaest. Nisu to bili neki strašni iiskusni razbojници. Bila je to grupa Meksikanaca i skitnica američkog porijekla. Inače, vjerojatno su se bavili samo krađom goveda i konja, krijumčarenjem srebra i napadima na osamljene rančeve.

• Za ovaj pothvat nije ih bilo dovoljno.

To što su nas sada slijedili nije bilo opasno. Vikali su i pucali. Gore, na kočiji, crvenokosi Jim Bishop počeo je pucati svojom dalekometnom puškom za bizone. Sigurno je bilo teško tim čudom nešto pogoditi s kočije koja se tresla na sve

strane. Ipak je dvaput pogodio. Razbojници su zaostali.

Pogledao sam Sue Freeman i Georgiju Ketshum. Sue je izgledala opušteno. Sigurno se već mnogo puta našla u opasnosti. Ali dobro je znala što bi se njoj i Georgiji dogodilo da su pale u ruke ove grupe protuha. Takve grupe razbojnika bile su zadnji ološ. Sve joj je bilo jasno. Ipak je izgledala smireno.

Georgia je bila blijeda. Dugo je živjela u jednom od nauzabačenijih predjela divljine. I ona je često bila u opasnosti.

— Ti razbojници su samo čekali da svi izađemo iz kočije — reče malo kasnije Garret. — Drugi put će vjerojatno i oni pokušati sreću dinamitom. Danas ste ih podučili nečemu, Bracket.

Nisam odgovorio. Razmišljao sam o tome je li to jedina grupa razbojnika koja zna za naš transport i želi ga se dočepati.

Ovi momci su htjeli biti izuzetno pametni. Ali plan im nije pošao za rukom. Bila je to grupa glupana koji su nešto smislili a zatim predugo čekali, jer sve nije teklo onako kako su zamislili. Nisam mogao vjerovati da su oni primali svjetlosne signale.

***

Moj razum me upozoravao. Osjećao sam da nas negdje dalje vreba opasnost mnogo veća od upravo svladanih teškoća.

Još sam sjedio između Sue i Georgije i mogao sam ih vidjeti jedino nagnuvši se naprijed i gledajući lijevo i desno.

Šerif Callaghan sjedio je meni nasuprot. Smiješio se i pokazivao svoje duge žute zube.

— Zaista ne bih pucao u vaš trbuh dok ste visili na prozoru — reče.

— Pucao bi — odvratilo mirno Sue Freeman.

— Zaboravite to — promrmljah i sjedoh na prednju klupu kraj šerifa i zarobljenika.

Tako su Georgia i Sue imale više mjesta, a mogao sam ih i bolje promatrati. Rado sam ih gledao i uvijek ponovo uspoređivao.

Jedna je bila iskusna žena i voljela avanture i kocku. Poznavala je život. Druga je bila djevojka iz zabačene doline. Možda će ona postati druga Sue Freeman ako ne posustane i propadne. Nisam se mogao odlučiti. Sue me privlačila. Čovjeku poput mene odgovarala je baš takva žena. Oboje smo poznavali život. Ali i Georgia me privlačila.

***

Stigavši do naredne poštanske postaje, ugledali smo glavnu zgradu u plamenu. Upravo se urušavala od požara. Sve ostale ograde bile su već uništene.

Konja, naravno, više nije bilo. Odveli su ih Apaši.

Šef postaje, njegova žena i njihova dva sina bili su mrtvi.

Znali smo da nas razbojnici već vrebaju i čekaju priliku za napad. Bilo je nedvojbeno da nas promatraju i da su već odavno izbrojili koliko imamo za borbu sposobnih ljudi.

Bilo je kasno popodne. Vije-

ćali smo. Bio sam vođa i moja riječ je bila odlučujuća, ali htio sam čuti i mišljenje ostalih. Sada smo bili drugovi, morali smo biti složni. Nismo bili samo grupica ljudi koji su se slučajno našli u istoj kočiji.

Očekivali smo da će se razbojnici htjeti dočepati našeg zlata. Ali sada su nadošli i Apaši.

— Dakle što mislite? — upitah i pri tom se osvrnuh na Whip-Curlyja Sabadilu.

— Ako nas Apaši žele svladati, ni uzmak nam više ne može pomoći. Morao bih umorni šestoropreg goniti uzbijeg. Susreli bismo ponovo i razbojнике koje smo maloprije nasamarili — zastao je. Moramo u Pedro River. To je naredna postaja. Tamo stalno svraćaju vojne patrolе.

Pogledao sam Jima Bishopa. Crvenokosi gorostas samo je kimnuo. Bio je uvijek istog mišljenja kao i kočijaš.

I Garret i Cassedy su kimnuli ne rekavši ni riječi.

Šerifa nisam ni pitao za mišljenje. Sue i Georgiju isto tako.

***

Uskoro smo nastavili put. Sada smo imali umorni šestoropreg. Konje smo napojili vodom iz vlastitih zaliha. Voda u bunaru bila je zakužena.

Šestoropreg je polako napredovao. Sabadila ga nije htio previše umarati. Bili smo oprezni, pogledavali smo na sve strane.

Sunce se polako počelo spuštati prema zapadu. Neposredno prije zalaska sunca susreli smo patrolu. Dolazila je iz postaje Pedro River.

Na čelu patrole bio je mladi poručnik. Pratio ga je iskusni narednik tvrdoglava izraza lica izbrazdana ožiljima od boginja. Samo su tako mladi oficiri mogli naučiti kako se opstaje u ovim krajevima. Izašao sam i obavijestio patrolu što se dogodilo. Poručnik gorko kimne glavom.

— Slijedili smo Apaše — reče. — Već su uništili poštansku postaju na rijeci i očito će nastaviti razaranje. Ako taj poglavica i njegovi ratnici još dugo budu uspješni, pristupit će im i drugi ratnici. Znamo mi to.

Poručnik je govorio kao iskusan borac. Narednik je, stojeći kraj njega, šutio.

— Dolje, kod poštanske postaje na rijeci, nećete dobiti novi šestoropreg — progovori napokon narednik. — Ali zaci-jelo vam je svejedno hoćete li nastaviti put ili vratiti se. Možda ćemo otjerati Indijance prije nego što im se pridruži veći broj ljudi. Tako bismo im mogli oduzeti i otete konje. Moramo dalje, poručniče! Inače više nećemo moći slijediti trag. Dovoljno je da ga ponovo slijedimo kad stignemo do poštanske postaje.

Krenuli su. Mladi poručnik, stari narednik i petnaestorica ljudi. Za ovdašnje prilike bila je to prilično jaka patrola.

Razmišljao sam je li patrola zaista dorasla Apašima. Stari narednik sigurno zna što radi. Ušao sam u kočiju.

— Morat ćemo prenoćiti na rijeci — rekoh. — Konjima je potreban odmor. Čini se da je put do rijeke slobodan.

Nitko nije prozborio ni ri-

jeći. Svi smo bili umorni i gladni. Dan je bio naporan, dug i vruć.

IX

Kad smo stigli do postaje na rijeci, već je bila pala noć. Mjesec i zvijezde obasjavali su još svježije grobove. Ljudi iz patrole pokopali su mrtve. Bilo je sedam grobova.

Nije bilo više ni zgrada, ni staje ni konja. Čak je nestalo i hrane za konje. Morali smo svoje konje pustiti da pasu.

Pojeli smo nešto malo što smo imali i postavili stražu. Legao sam pokraj Sue i Georgije i htio malo odspavati. Pretpostavljao sam da se ništa neće dogoditi. Poslije sam namjeravao preuzeti stražu. Spavao sam samo dva sata.

Probudio me iznenadni posjet. Dojahao je stari narednik i srušio se s umornog konja. Krvario je iz nekoliko rana.

— Pazite, momci — reče posljednjim naporom — Loco vodi Apaše. Mnogo ih je. Sve nas je pobio. Njegova je zasjeda...

To je bilo sve što je stigao reći. Zatim je izdahnuo. Upao je dakle u klopku. Prevario se u broju Apaša. Dakle svi vojnici su poginuli.

— Loco je najopasniji Apaš — reče polako i zamišljeno Curly Sabadila. — Stigao je iz Meksika i već se dva puta nakon žestokih okršaja uspio vratiti u Meksiko neuhvaćen. Uspjet će i ovaj put. Kladim se.

Nitko nije htio prihvatiti okladu.

***

Pokopali smo narednika. Bio je hrabar vojnik.

Preuzeo sam stražu zajedno s Garretom. Nalazili smo se u uvali blizu rijeke. I konji su bili u blizini. Sue i Georgia su spavale u kočiji. Tamo su bile sigurnije.

Premda Apaši nisu voljeli napadati noću, nije bila isključena mogućnost da ugledamo njihove strijele. To su prava čuda što bešumno lete kroz mrak.

Pitao sam se je li se vojna patrola hrabro borila. Bilo je to za nas važno. Ako su i Apaši pretrpjeli gubitke, neće nas otvoreno napasti ukoliko nisu brojem nadmoćniji.

Ali Apaši nikad nisu bili brojem nadmoćniji. Uvijek su se kretali u malim grupama. Samo kad su htjeli svladati neku veću zvjerku, na primjer vojnu patrolu ili poštansku kočiju s mnogo naoružanih ljudi okupljali bi se u veće grupe i sklopili radni savez. To je bila njihova taktika. Sistem obavljanja organizirali su na čudnovato uspješan način.

A što će biti ovaj put?

Bez sumnje, barem nekoliko ratnika slijedilo je narednika i sad se šuljaju oko našeg tabora.

Što će poduzeti? Vrijeme je prolazilo. Ništa se nije događalo.

***

U svitanje, kad se zbog jutarnje hladnoće magla digla s rijeke, sve se promijenilo.

Htio sam se dići i probuditi spavače. Ako Apaši napadnu, mislio sam, bit će to za vrijeme »mjeseca Komanča«. Tako smo u Teksasu nazivali vrijeme kad se noć polako pretapa u dan. Stigao sam samo do kočije,

gdje su spavali Curly Sabadila i Jim Bishop.

Prvo se divlje oglasila puma. Netko je počeo pucati. Paul Garret se stao derati a naši konji su podivljali i počeli prestrašeno rzati. Svi smo zapucali.

Ali napad nije uslijedio. Samo je odzvanjao topot naših odbjeglih konja.

— Bila su samo dvojica — reče ogorčeno Paul Garret. — Jednog sam pogodio. Leži ovdje. Došli su s rijeke i bacili među konje još krvavo pumino krzno. Jedan se oglasio poput pume. Jasno je da su konji podivljali.

Sada nam je sve bilo jasno. Ostali smo bez konja. Apaši su bili preslabi da nas napadnu, ali su se pobrinuli da im ne pobjegnemo dok im ne stigne pojačanje.

Našli smo se u situaciji losa kojemu su vukovi razderali tetive i tako sebi omogućili odmor.

Vijećali smo.

— Zaspali ste. Jednostavno ste ljenčarili — reče šerif bijesno. — Veliki Kiloe Bracket, u kojega Wells Fargo ima neograničeno povjerenje, dopustio je da mu ukradu konje. A gospodin Paul Garret, čije ime nije manje slavno, pomogao mu je u tome. Kakvih li lijenčina! I to su mi neki stražari!

Glas mu je na kraju odavao razjarenost.

Socorro Pascal počeo se smijati kao lud. Bio je još vezan, ali ponašao se kao da od svih nas ima najmanje briga. Smijao se kao da je riječ o izvanrednoj šali.

Nisam se htio ispričavati.

Apaši su došli s rijeke, s one strane na kojoj je stražario Garret. To im je bila jedina mogućnost da se sjever naše uvale.

— Odmah moramo krenuti — rekoše. — Ne smijemo gubiti ni minute. Naravno, moramo odustati od zamisli da stignemo u El Paso. Treba prijeći rijeku i krenuti na sjever u smjeru Fort Granta. Iz Fort Granta poslat će odred čim primijete da nema patrole. Taj odred bi mogao biti naš spas. Moramo mu se što više približiti. Muškarci će nositi zlato. Sedmorica smo uključivši Socorra Pascala. Dakle svaki od nas morat će nositi oko dvadeset pet kilograma. Načiniti ćemo naprtnjače od pokrivača. Na svu sreću, teret nije prevelik. Prije nego što se udaljimo od rijeke, žene će ponijeti bisage s vodom. Na posao!

Svi su šutjeli.

Dok smo izrađivali naprtnjače, primijetio sam da Paul Garret, Cash Cassidy, šerif Callaghan i Socorro Pascal o nečemu razgovaraju. Nisam tome poklanjao posebnu pažnju. Povremeno sam psobao i čuo kako Curly Sabadila i Jim Bishop isto tako psuju.

Nismo dugo radili. Otvorili smo sva tri sanduka zlata i vreću što je ležala ispod kočijaševa sjedala. Teret smo podijelili na sedam jednakih dijelova.

U pretincu za prtljagu bilo je nekoliko poštanskih vreća od čvrstog materijala. Naprtnjače koje smo od njih napravili bile su dovoljno izdržljive za naš teret.

Vidio sam da je Sue Freeman otvorila svoj kovčeg i izvadila dva teška remena napu-

njena zlatom. Stavila ih je oko pojasa. Presvukla se u hlače i laki kožnati kaput i obula jahaće čizme.

— Moramo prijeći rijeku — rekao sam. — Neće li vam biti preteško, Sue?

Potresla je glavom. Crvenu kosu je svezala u konjski rep.

— To je gotovo cijeli moj imetak — reče. — Već me često pratila smola i izgubila sam sve što sam posjedovala. Kad bih ostavila ovo zlato, opet bih bila na početku. Ostala bih bez novaca. Mislim da bih se radije utopila zajedno s ovim zlatom u rijeci nego da još jednom...

Kočijaš se nasmijsao.

Zašutjela je i pogledala Georgiju Ketsum. Ova je stajala malo podalje i šutjela. U ruci je držala svoju malu košaru a dvije bisage s vodom visile su joj preko ramena. Njezin teret nije bio pretežak. Strpljivo je čekala. Izgledala je mirno.

— Nisam više tako mlada kao vi — reče Sue. — Sve je teže živjeti kad se uvijek ponovo mora počinjati. U New Orleansu imam lijepu kuću s vrtom. Posjedujem i nekoliko akcija željezničke i brodske kompanije a imam udjela i u plantažama pamuka. Ali nekome tko kocka kao ja uvijek treba priličan kapital. Samo se tako mogu pokriti gubici. Uvijek igram ispravno. Nikada ne varam.

Kimnuo sam.

Pogledao sam Georgiju Ketsum i njoj isto tako kimnuo. Zabacio sam teret na leđa.

— Krećemo! — povikah. — Idemo kroz onu plčinu. Ja ću biti posljednji. Pokret!

Šerif je krenuo prvi. Za njim je pošao Socorro Pascal. Na trenutak sam se začudio što se ranjeni i zarobljeni razbojnik ne buni što mora nositi teret. Nije mrmljao niti se suprotstavljao.

Zatim su krenuli Curly Sabadila i Jim Bishop. Bishop je nosio dvije svoje puške. Za njim su išle Sue Freeman i Georgia Ketshum.

Garret i Cassedy čudno me pogledaše i uputiše se prema rijeci.

Prešli smo rijeku San Pedro. Bila je široka ali plitka. U vodi je bilo mnogo kamenja. Svakoj je kočiji na ovome mjestu lako mogao pući kotač.

Zastajkivao sam i osvrtao se. Smatrao sam mogućim da nas Apaši ovdje napadnu. Na obali su mogli naći dobar zaklon i pucati na nas dok prelazimo rijeku.

Ali Apaša nije bilo. Bio sam uvjeren da su negdje u blizini. S njima je uvijek tako. Kad su bili u neposrednoj blizini, baš se onda nisu mogli vidjeti.

X

Posljednji sam stigao na istočnu obalu rijeke. Najveće iznenađenje moga života čekalo me baš tu, na toj obali.

Prelazeći rijeku, neprestano sam pogledavao na zapad i tako nisam primijetio što se događa preda mnom. Ostalih šest muškaraca bili su ispred mene i mislio sam da na njih ne moram paziti.

Sue je najednom povikala. Htjela me upozoriti, ali bilo je prekasno.

Curly Sabadila i Jim Bis-

hop stajali su podignutih ruku između kamenja i džbunja. Iza njih su stajali šerif i Socorro Pascal. Socorro je držao kolt u lijevoj ruci, koja, čini se, nije bila ranjena. Cerio se. Skinuo je zavoje.

Sue i Georgia su šutjele. Zacijelo su im oštro zaprijetili.

Paul Garret i Cash Cassedy uperili su u mene svoje revolvere.

— Sretni ste što vas trebamo kao teretne magarce — poviče lažni šerif. — Bracket, ako misliš da ste nam prijeko potrebni, ubit ćemo jednoga od vas za opomenu i njegov teret razdijeliti ostalima. Razumiješ li? Garret, uzmi mu revolver i pušku — nastavi. — Nemoj zaboraviti da ima i dinamit.

Garret mi je prišao. Do gležnjeva sam stajao u vodi, naprtinjača mi je visila o ramenu a pušku sam držao u desnoj ruci.

Garret se glupo nasmijao. Uzeo mi je kolt, raskopčao mi jaknu, izvadio dinamit, ispraznio pušku i vratio mi je da je nosim.

— Ovo zbilja nisi mogao ni sanjati, je li? — reče.

— Ne — odgovorih. — Tko je zapravo ovaj »šerif«?

— Ortak Socorra Pascala. Ubili su šerifa Callaghana. Podaci iz Callaghanovih isprava potpuno su se poklapali s izgledom Barta Chippowaya. Nismo se htjeli upuštati ni u kakav rizik. Jednom smo se sastali s njima i odmah se složili. Već smo se otprije poznavali. Nama nisu mogli reći da je Chippoway šerif. Za tebe nisu bili tako sigurni. Na svu sreću, povjerovao si. Ono s ranjenim Socorrom bilo je izvrsno, je li?

Samo sam kimnuo.

Napokon mi je sve bilo jasno.

Pecos-Slim Ringold, Socorro Pascal i Bart Chippoway zajedno su napali poštu u Santa Cruzu. Čovjek čije mi ime umirući Pecos-Slim nije stigao reći bio je Chippoway. Da sam i znao njegovo ime, to mi ne bi pomoglo. Za njim još nisu bile raspisane potjernice. Stoga je bez oklijevanja mogao uzeti ime šerifa Callaghana, koji ih je htio uhvatiti, ali oni su ga ubili.

O svemu su se točno dogovorili. Lako su pridobili na svoju stranu Paula Garreta i Casha Cassedyja, koje su vlasnici rudnika za visoku plaću unajmili kao čuvare i pratioce transporta. Možda su već i prije zajedno sudjelovali u nekim pljačkama.

Bio sam u klopci.

Htio sam pronaći Socorra Pascala i njegova ortaka. Sad sam ih obojicu pronašao, ali nisam ja zarobio njih, već oni mene.

Nadao sam se da će napasti transport. Htio sam ih svladati. Računao sam s našom premoći. Pratlja našeg transporta zlata bila je zaista moćna. Ali Paul Garret i Cash Cassedy prešli su na stranu razbojnika.

Svi smo se našli u nezavidnu položaju.

***

Polako sam zakoračio na obalu i stao pred lažnog šerifa.

Chippoway se glupo nasmiјao.

— Zapravo smo htjeli mnogo duže igrati ovu igru — reče. — Ionako smo namjeravali otići u smjeru El Pasaa. Odgovarao

nam je pravac kojim ste željeli poći. Tek tridesetak kilometara zapadno od El Pasa mi bismo skrenuli prema granici. Kako si promijenio odluku i htio krenuti ovom stranom rijeke prema Fort Grantu, morali smo nešto poduzeti. Dovoljno je bilo da ste Garret i ti zaspali kad su Apaši zaplašili naše konje. Naprijed, čovječe!

Ništa se više nije moglo reći.

Bili smo u rukama razbojnika. Život smo, zapravo, mogli zahvaliti Apašima. Da nas razbojnici nisu trebali kao radnu snagu, sigurno bi nas ubili.

Okrenuo sam se i pogledao Sue Freeman i Georgiju Ketchum. Sue je bila staložena.

— Još onda kada si visio na kočiji, htio ti je pucati u trbuh, Kiloe — reče. — Činilo bi se to kao nesretni slučaj. Nisam mu vjerovala od samog početka. Taj mi je šerif odmah bio sumnjiv.

Posljednje riječi izgovorila je prezirno.

Chippoway se samo nacerio i ponovo otkrio svoje žute zube koji su sjali iznad brade.

— Dušo — reče — prije nego što te pustim na slobodu, morat ćeš biti vrlo ljubazna prema meni. Nemoj zaboraviti da će te uhvatiti Apaši ako te otjeram.

Mirno ga je pogledala.

— Odgovori! — reče grubo Chippoway. — Smjesta mi reci što će Apaši učiniti s tobom i djevojkom ako vas ne povedemo.

Sue Freeman ga odlučno pogleda.

— Naravno da će nas napasti — reče mirno. — Mrze nas. I oni su doživjeli da bijelci na-

padaju njihove žene. Kad takvi ljudi nauče da budu zli poput bijelaca, onda mogu postati i gori. Znam što nas očekuje ako nas ostavite ovdje. Imate li još kakvo pitanje?

Chippoway se još jače naceri.

— Draga moja zelenooka, još ćeš postati vrlo malena! — pokaže joj razmak između palca i kažiprsta. Ovako malena! Nikada nisam volio ohole žene poput tebe. Uvijek sam ih želio svladati. Za vrijeme rata, boreći se za Quantrill gerilce, dospio sam na neku veliku plantažu pamuka. Tamo smo se utaborili. Jedna žena iz vlastelinske kuće bila je isto tako ohola. Smatrala se plemkinjom i vladala je mnogim robovima. Ali...

— Nemamo vremena slušati tvoje priče — grubo reče Socorro Pascal. Napokon je potpuno napustio ulogu ranjenog zarobljenika. — prerano je dijeliti plijen, bilo da je posrijedi zlato ili tvoje ljepotice — doda.

— Naprijed! Chippoway, ti kreni prvi. Ja ću ići iza Braketa. Pomoćnika šerifa u Santa Cruzu ubili smo zato što nas je htio spriječiti da osvježimo svoje putne novčane zalihе — reče okrenuvši se prema meni. — Nije ga ubio ni Chippoway ni Pecos-Slim, već ja. To sam ti htio reći, tako da znaš.

Samo sam ga pogledao.

Znao sam da svi idemo u smrt — svi, bez razlike.

***

Apaši će uskoro biti mnogobrojni i usudit će se da nas napadnu. Bili smo bez konja. Svaki daljnji kilometar bit će nam još teži. Ovi razbojnici su

htjeli stići do granice s Meksikom.

Točno prema zapadu nismo mogli krenuti, jer je u tom smjeru Sierra Terahumare postajala sve strmija. Nismo se mogli vratiti ni prema zapadu u smjeru Nogalesa. Tamo bismo susreli ljude. Ako su razbojnici htjeli da uspiju, morali smo krenuti sjevernim obroncima Sierra Terahumare prema istoku. Samo smo tako mogli skrenuti prema jugu i stići preko granice do Chihuahua.

Pješice to nikako ne bismo mogli ostvariti. O tome nije bilo ni govora. Negdje ćemo dobiti konje. To je bilo sigurno. Kad bi nas Apaši još tri dana ostavili na miru, sigurno bismo nabavili konje. Od tog trenutka Sabadila, Bishop i ja bili bismo mrtvi.

Osjećao sam se vrlo glupo. Slijepo sam upao u klopku. Nije me iznevjerio osjećaj da me čekaju mnoge neprilike.

XI

Odmarali smo se prvi put tek nakon dva sata hoda. Već smo svladali velik dio uspona iznad rijeke San Pedro. Rijeku smo mogli vidjeti s mjesta na kojem smo se nalazili. Bila je poprilično udaljena, ali ipak se jasno ocrtavala zahvaljujući suhom i čistom zraku Arizone. On nam je omogućio da iz velike udaljenosti jasno razaznamo stvari koje se pri tako velikim daljinama smanjuju na desetinu svoje veličine.

Vidjeli smo našu kočiju. Gorgela je u velikom plemenu. Oko nje je bilo dvanaest Apaša.

Mrtvog ratnika posjeli su na konja i svezali ga. Vjerojatno su ga poduprli štapovima.

Vidjeli smo i naše konje. Apaši su ih uhvatili.

Sjedio sam blizu Garreta i Cassedyja i razmišljao o toj dvojici revolveraša.

— Zašto ste se upustili u ovu pljačku? — upitao sam Cassedyja. — Prije niste bili razbojnici. Smatralo se da ste revolveraši koji zarađuju svoju nadnicu i vjerno služe svom nalogodavcu. Vlasnici rudnika su vam vjerovali. Zašto ste se od jednom promijenili?

Pogledao me ispod oka i protrljao neobrijani obraz. Poprimio je izgled žutog pustinjaškog vuka.

— Garret i ja oduvijek smo maštali o velikom pothvatu — reče. — Nismo htjeli radi nekoliko tisuća dolara promijeniti svoj način života. Kad smo saznali koliko zlata treba da bude otpremljeno, počeli smo razmišljati kako da ga se domognemo. Slučajno smo na brežuljku iznad Santa Cataline susreli Socorra Pascala i Barta Chippowaya. Već smo se otprilike poznavali. Za vrijeme rata zajedno smo se borili za Quantrill gerilce i ustanovili da nam se neke osobine podudaraju. Znaš, Bracket, uvijek ovisi o cijeni da li se isplati upustiti u neki rizik. Svaki od nas dobit će gotovo četrdeset kilograma zlata. S tim bogatstvom može se u Meksiku živjeti poput plemića. Kupit ću haciendu. Posluživat će me lijepe i privlačne djevojke. Ne možemo vječno živjeti od svojih koltova. Svatko jednom strada. Stoga

moramo iskoristiti ovu priliku. Nadam se da to razumiješ.

Nisam odgovorio. Nisu oni bili prvi revolveraši koji su prešli na stranu razbojnika misleći da se to više isplati.

Nismo mogli dalje razgovarati, jer je Socorro Pascal zapovjedio da se krene. Čini se da je on bio pravi vođa. Dosad se morao držati po strani glumeći ranjenog zarobljenika. Sve više i više poprimao je izgled čovjeka koji zapovijeda.

Svatko je podigao svoj teret i krenuli smo.

Prvo Bart Chippoway, zatim Curly Sabadila, pa Jim Bishop i žene. Za njima su koračali Garret i Cassedy. Zatim sam išao ja a za mnom Socorro Pascal.

***

Dan je postajao vruć i naš je teret bivao sve teži. Razbojnici sigurno ne bi ostavili zlato. Vukli bi ga sobom makar morali i puzati do Meksika.

Izjedale su me ogorčenost i bezvoljnost.

Smatrao sam da sam zatajio i osjećao sam se odgovornim za ljude koji su bili zarobljeni zajedno sa mnom. Naravno, osjećao sam se odgovornim i za zlato. Moja bezvoljnost je polako prelazila u bijes i smiono sam počeo tražiti izlaz iz ove situacije, bilo kakvu šansu za nas. Pomalo sam zaostajao za Cashom Cassedyjem koji je koračao preda mnom.

Išli smo starim puteljkom prema istoku. Čini se da je vodio do nekog prijelaza kojim bismo mogli stići na drugu stranu planinskog ogranka. Put je bio neravan i teško smo ga svladavali. Povremeno se

nije moglo upravljati vlastitim pokretima, moralo se skakati i otklizivati.

Kad smo ponovo naišli na mjesto koje je bilo teško prijeći, namjerno sam pao. Odbacio sam svoj teret i bacio se pred Socorrove noge. Moj pad nije izazvao sumnju, jer su i ostali posrtali. Nisam uspio zahvatiti Socorra. Htio sam ga dohvatiti vrškom cipele i drugom nogom udariti u koljeno. Bio je oprezan. U posljednji trenutak je skočio i već je u ruci držao svoj kolt.

Uperio je u mene cijev i približio mi se. U očima sam mu razaznao želju za ubijanjem. Znao sam da će opaliti ako se samo pomaknem.

Stao je pred mene i udario me u prsa tako da sam pao na leđa. Mogao sam ga uhvatiti za nogu, ali tada bi sigurno pucao. U to sam bio uvjeren. Bio je bijesan i, neprestano me udarajući, držao me na nišanu.

— Brani se! — vikao je. — Pokušaj ono što si naumio! Glupane! Pokazat ću ja tebi! Ako se samo pomakneš, ubit ću te. Hajde, udari me nogom!

Govoreći, neprestano me udarao.

Nisam se micao. Htio sam da ostanem živ. Nisam mu dao povoda da me ubije i mirno sam podnosio kaznu. Kad je iskalio bijes, rekao mi je da ustanem i uzmem teret a ja sam ga poslušao poput psa. osjećao sam nepodnošljive bolove.

Dobro me je izudarao. Teško sam disao. Možda mi je i slomio neko rebro. Polako, posrćući, krenuo sam naprijed.

— Postat ćeš ti još malen! —

siktao je iza mene Socorro Pascal. — Učinit ću od tebe crva! Rekao si da si Pecos-Slima poslao u pakao. Došao si da ubiješ Barta Chippowaya i mene. Ha! Pokušaj to! Umišljena budalo! S Pecos-Slimom si imao sreće. Sada je tome kraj — zauvijek.

Najednom je skočio i svom snagom me ponovo udario. Bio je surov i pun srdžbe. Htio je na nekome iskaliti svoj bijes. Morali smo ići pješice, a ja sam još pokušao da ga napadnem. Bilo je to za njega previše.

Vidio sam kako Sue Freeman povremeno gleda što je sa mnom. Garret je nervozno mahao rukama i tjerao je naprijed. Neprimjetno sam joj mahnuo. To ju je očito umirilo.

Koračali smo u koloni po jedan prema istoku. Više se nismo penjali. Nalazili smo se na vrhu planinskog spleta koji je završavao ispred prijelaza.

Pitao sam se koliko će još Apaši čekati da nas napadnu.

Što je bilo iza tog prijelaza koji je vodio preko planinskog sedla do neke doline ili visoravni?

Nisam poznavao taj kraj.

Bart Chippoway ga je, čini se, dobro poznavao. Vodio je sigurno.

***

Taj dan smo se još dva puta odmarali. Potrošili smo gotovo svu vodu koju su nosile Sue i Georgia.

Došavši do prijelaza, bili smo prilično umorni. Nitko od nas nije bio navikao na tako dugo hodanje i tako težak teret.

Cijeli dan nismo vidjeli Apaše.

Na prijelazu su se nalazile

neke zidine. To je vjerojatno bila stara španjolska utvrda koju su sagradili u vrijeme kad su posvuda podizali naselja i otvarali rudnike. U to vrijeme je u Santa Féu bio španjolski guverner. Tada su se ovom zemljom kretali vojnici u oklopu. Često su ih napadali Apaši.

Već tada su na važnim prijelazima postajale takve utvrde. Ova pred nama potpuno je propala. Preostale su samo zidine bez krova. Na sreću, iz jedne pukotine u zemlji izvirala je voda.

U suton smo se okrijepili posljednjim zalihama hrane i pili tu planinsku vodu.

Gledali smo se bez riječi. A što bismo i mogli reći. Prije mraka svezali su Sabadilu, Bishopa i mene. Plegli su nas udaljavši nas jednog od drugoga, tako da nismo mogli razgovarati.

Sue Freeman htjela je uzeti gunj i smjestiti se blizu mene.

— Tamo ne, dušo! — reče joj kruto Chippoway. — Dodi k meni. Morat ćeš se bzo priviknuti na mene. Toplo ti to savjetujem. Kako misliš preživjeti bez dobra prijatelja i zaštitnika?

Sue nije odgovorila. Pokorno je otišla k njemu u jedan od kutova stare utvrde.

Georgia Ketshum čučala je na jednom kamenu. Doimala se izgubljeno i osamljeno.

Socorro Pascal se tiho nasmijsao.

— Zlatokosa djevojko, nećeš li i ti potražiti zaštitnika? — upita. — Što misliš o meni? Dodi! Netko mora na tebe paziti. Svidaš mi se više od ove

zelenooke, s kojom će Bart Chippoway imati još mnogo neprilika. Oduvijek sam najviše volio plavooke djevojke. Dodi!

— Idite do đavola! — odgovori Georgia.

— Dušo, dobro razmisli — reče Socorro ne povisivši glas. — Razmisli što bi se s tobom moglo dogoditi. Čini mi se da još nisi shvatila u kakvom si položaju. U životu se za sve mora platiti. Nisam li ja divan momak? Ja sam slika muške ljepote. Moraš to priznati. Zamisli da si Garretu ili Cassedyju zapela za oko. Drže se, na sreću, po strani, jer su shvatili da ljepota pristaje uz ljepotu.

— Polako me nerviraš, Socorro — promrmlja Garret.

— Nemoj misliti da si ovdje najveći — začu se Cassedyjev glas.

Obojica su bila u drugom kutu i svaki je uza se imao jednog zarobljenika.

— Ako te udarim pesnicom posred lica — nastavi Cassedy — nećeš više biti tako lijep, gospodine Socorro!

Socorro Pascal se čudno nasmijsao.

— Nemojmo se svadati — reče. — Moramo biti složni. Ako želite djevojku, prepustit ću vam je. Nisam to tako mislio. Smao ti jedno mora biti jasno, Cassedy. Ne bi se mogao naći u prilici da me udariš šakom u lice...

Šutjeli su.

Čuo sam šum šišmiša koji su dolijetali iz pukotina zidina. Mrak je postao gust. Ništa se više nije čulo.

Kad se iznenada kamenje

počelo kotrljati na proplanku, svi smo se uplašili.

Jesu li to već Apaši?

Sumaglica se počela raspršavati i na nebu su se pojavile zvijezde. Mjesec se još skrivao iza planine.

Georgia Ketshum je još sjedila na kamenu. Nije mogla svladati suze. Svi smo čuli njezine jecaje. Bila je osamljena i preplašena.

Žalio sam je. Pobjegla je od svoje obitelji želeći postići nešto bolje. Sada se činilo da se mora podati razbojniku kako bi ostala živa. Htjela je pobjeći iz loše sredine, a već je nakon tako malo vremena morala uvidjeti da je svijet još mnogo gori.

Sve ju je to skršilo. Nije joj više mogla pomoći njezina hrabrost. Bila je premlada i bio je ovo tek početak mukotrpnog puta što se pružao pred njom.

Sue Freeman je napustila kut u koji je otišla po Chippowayevoj zapovijedi.

— Da si ostala ovdje! — reče on grubo.

— Zaveži! — odvrati Sue. — Pomalo mi je svih vas dosta. Ako mislite da ćemo vam štošta dopustiti samo da nas zaštitite od Apaša, ljuto se varate. Pustite nas da odemo. Ne bojimo se mi Apaša. Nisu oni gori od vas.

Prišla je Georgiji, sjela pokraj nje i zagrlila je.

— Ne boj se. Nikada se ne boj. Prihvati sve onako kako jest, jer...

Dalje nije stigla. Pojavili su se Apaši.

* * *

Naišli su sa svih strana. Došli su bešumno. Kako su mogli

doći svi u isto vrijeme bez dovikivanja, to je njihova tajna.

Bilo je zagonetno što napadaju noću. Možda više nisu vjerovali da mrtvi noću ne mogu stići do vječnih lovišta. Možda su se uzdali u obećanje poglavice ili vrača da neće biti ranjeni ili da će mrtve ponovo oživjeti.

Bilo kako bilo, napali su šutke i nadirali preko zidina sa sve četiri strane.

Ali našli su se u neprilici. Morali su nas tražiti. Krije su nas sjene zidina.

Neki od njih uputili su se prema Sue i Georgiji koje su sjedile usred zidina na kamenu. To je bilo pogrešno. Odjeknuli su revolverski hici.

Apaši su se našli u pravom paklu. Vjerojatno su tek u taj tren shvatili da smo revolveraši, ljudi koji brzo i znalački gađaju.

Odmah su odgovorili na paljbu shvativši da nijedan od njih ne može živ izaći ako ne pobiju revolveraše.

Nisam više mogao promatrati borbu. Ležao sam vezanih ruku i nogu. Bezuspješno sam se pokušavao osoviti na noge. Svuda oko sebe čuo sam stenjanje i kletve umirućih.

Najednom je sve utihnulo.

— Ovima smo dobro pokazali — začuh Socorrov glas.

Iz kuta u kojem se vjerojatno nalazio Bart Chippoway dopiralo je stenjanje. Bolno i prigušeno je kašljao. Bio je ranjen.

— Pa ovaj mi je zario nož. aaah... — začu se njegov glas. — Dodi, zelenooka, i poveži mi ranu. Možda ne želiš?

Vidio sam kako se Sue Freeman digla. Zajedno s Georgi-

jom bila se sakrila između dva kamena. Po svemu sudeći, ostale su neozlijeđene. Sue je zaobišla mrtvace koji su ležali pred njom i pošla prema Chippowayu.

— Garret! Cassedy! — povi-
kao je Socorro. — Kako ste?

— Nije loše — odgovori
Garret.

— A što je sa zarobljenicima? — htio je znati Socorro Pascal.

— Mi smo dobro — odgovori
Sabadila. — Bracket?

— Oh, ja sam izvrsno — uzv-
ratih.

Scorro Pascal se muklo nas-
mijao.

— Poći ću — reče zatim. — U
okolici ću možda naći konje.
Pokušat ću. Možda Apaši nisu
sve odveli.

I nestao je.

***

Razmišljao sam o njemu.

Stavio je život na kocku
samo zato da može pobjeći sa
zlatom. Ako mu pođe za ru-
kom da nađe konje, likvidirat
će nas zarobljenike.

Ostali, a posebno Chippoway
koji je bio ranjen, zacijelo su se
nadali da će Socorro uspjeti.

Čekali smo.

Čuo sam kako Sue Freeman
dere tkaninu. Možda Chippo-
wayevu košulju.

— Razumiješ se u podveziva-
nje ramena, zelenooka — za-
čuh Chippowaya kako mrmlja.
— Dobra si bolničarka. Srce,
ovo ću zapamtiti.

— Nije potrebno — odgovori
Sue. — Činim to zato da zarob-
ljenici ne moraju nositi još i
vaš teret. Ovakav ubod nožem
ne može skršiti čovjeka kao što
ste vi.

— Ne. Uskoro ću se ponovo
dobro osjećati. Nadam se da će
Socorro dovesti nekoliko ko-
nja. Razumije se on u takve
poslove.

Napustila ga je bez riječi i
prišla meni.

Kleknula je pokraj mene i
osjetio sam kako mi nešto gura
u saru čizme. Slutio sam da je
to nož. Pripadao je nekom
Apašu ili je to bio onaj isti nož
koji je Chippoway izvadio iz
rane i bacio na zemlju.

— Sve u redu, Kiloe? —
upita.

— Da. Otidi Georgiji. Još je
nijema od straha. Pljusni je
ako moraš. Učini nešto s njom.

Okrenula se. Georgia je ču-
čala između kamenja. Izgle-
dala je kao da je ukočena.

Sue je podigla djevojku i uh-
vatila je za ruke.

— Saberi se, Georgia. Nemaš
ništa od toga što skamenjeno
sjediš. Nisi kamen. Ne smiješ
se bojati!

Tresla je uplašenu Georgiju.

Djevojka se napokon poma-
kla. Prekrila je rukama lice i
gorko zaplakala. Sue ju je
htjela zagrliti, ali ona se počela
otimati.

— Nemoj me tetošiti — povi-
kala je. — Sama ću se snaći u
svemu ovome. Nisam više
mala. Pustite me svi na miru!

Sue je sjela na kamen. I Geor-
gija je sjela i tiho plakala. Po-
novo smo mogli prisluškvati
zvukove koji su dolazili iz
tame.

Najednom iz smjera prije-
laza u kanjonu, začusmo divlji
krik. Istodobno odjeknuše fi-
juci revolverskih metaka. Još
se jednom začu krik i zatim je
sve zanimjelo.

Nismo znali što se dogodilo. Po pucnjavi smo mogli naslutiti da se Socorro Pascal dolje bori.

Hoće li oteti konje? Svi smo se to pitali.

— Sigurno je nekoliko konja.
— reče uzbuđeno Chippoway.

Dugo smo čekali. Napokon smo, već prenapetih živaca, čuli Socorra Pascala.

Do nas je dopirao i odjek kopita, ali razabrali smo topot samo jednog konja.

Ubrzo se pojaviše Socorro i konj.

— Apaši koji su ostali živi otjerali su konje. Preostalo ih je samo nekoliko — reče Socorro.

Chippoway počeo psovati, a mi zarobljenici smo odahnuli. Jedan konj ne bi mogao nositi cijeli teret. Razbojnici će nатовariti na nj svoj teret a nas će još trebati.

***

Chippoway je izdržao tri sata. Zatim je sjeo na neki kamen. Izgledao je iznemoglo. Nalazili smo se u dolini, ali još smo bili udaljeni od potoka.

— Trebam vode — reče Bart Chippoway.

— Nema više vode — odvrati Sue Freeman.

Sue i Georgia nosile su naše bisage s vodom. Svi smo već bili žedni. I konja je trebalo napojiti. Jadna životinja bila je na kraju snaga. S mukom je teglila teret.

Chippoway htjede ustati, ali nije više imao snage.

— Skinite teret s konja i pustite me da uzjašem — rekao je. — Do potoka više nije daleko. Hajde, pustite me na to kljuse i sami ponesite teret.

Ali Socorro odmahne glavom.

— Moramo čuvati svoju snagu — reče. — Moći ćeš nekako i sâm. Odmori se. Otići ćemo naprijed do potoka i tamo ćemo te čekati. Valjda te neće srvati taj mali ubod noža.

Chippoway ustade. Stajao je njišući se. U njegovim široko otvorenim očima cacklila se groznica. Vrućina i napor pogoršali su mu stanje.

— Svinjo! — reče. — Bili smo ortaci. Uvijek smo se slagali. Zašto...

— Imamo više od sto osamdeset kilograma zlata i pet zarobljenika — prekine ga Socorro. — Ne možemo se još brinuti i o bolesnicima. Tko vlastitom snagom ne može dalje, taj neka ostane. Naprijed! Garret, ti kreni prvi. Sabadila neka vodi konja. Cassedy, ti čuvaj kočijaša i njegova pratioca. Hajdemo! Krenimo prema vodi!

Poslušali su ga.

Svi su krenuli, a Georgia Ketshum i Sue Freeman su ih poslušno slijedile.

Socorro me ponovo udari.

— Da te ja požurim, Braket? — reče strogo i ljutito.

Posrnuo sam i zatim krenuo. Prošavši kraj Chippowaya, u očima mu zamijetih strah.

I Socorro Pascal je prošao pokraj njega.

Chippoway je skupio svu preostalu snagu i pošao za nama.

Čuli smo ga kako stenje i uzdiše slijedeći nas. Posrtao je omamljen groznicom. Kad je pao, Sue Freeman je htjela da se vrati k njemu i pomogne mu.

— Makni se, dušo, inače ćeš sa mnom imati posla! — povikao je Socorro.

Odustala je i krenula naprijed. Bart Chippoway je zaostao. Bio je toliko iscrpljen da nije mogao ni vikati ni proklinjati Socorra.

Nisam se čudio ponašanju tih razbojnika.

Bili su to dvonožni vukovi. Domogli su se bogata plijena i željeli su što prije pobjeći. Odavno su shvatili da će im biti potrebna sva njihova snaga. Bilo bi samoubojstvo, smatrali su, opteretiti se ranjenikom. Moral i čast bili su im nepoznati a o čovječnosti ili vjernosti bolje da se i ne govori.

Prezirao sam ih. Ali to mi nije koristilo.

Kad nas više ne bude trebali, ubit će nas.

Čovjeku kao - što je bio Socorro Pascal to ništa nije značilo. Čak i ljudi kao Garret i Cassedy, koji su dosad zadržali barem trunak ponosa i časti, mislili su ovog trenutka samo o zlatu. Ništa drugo više nije bilo važno. Upustili su se u ovo kako bi odjednom stekli bogatstvo. Sad im je bio važan samo bijeg.

***

Pola sata poslije stigli smo do potoka. Osvježili smo se, napojili konja i otrljali ga. Konj se donekle oporavio i počeo pasti. Prije smo mislili da je bolestan, ali bio je samo iscrpljen od napora posljednjih dana.

Socorru pode za rukom da ulovi prekrasne pastrve. Zacijelo je već kao dječak naučio loviti ribu.

Apaši su su ionako dobro znali gdje smo, zato smo i zapalili vatru. Nismo se morali bojati da će nas tek vatra odati.

Zagrijali smo kamenje i počeli peći ribe.

Upravo smo pekli svoj obrok, kad nam je stigao posjetilac.

Iza stijene okružene drvećem i grmljem pojavio se čovjek s magarcem.

Odmah smo shvatili da je to jedan od onih upornih tragača za zlatom koji i u pustinji Arizone, vodeći natovarena magarca, neumorno traže zlato. Uvijek su nosili čekić i motiku i zaustavljali se na svim mogućim mjestima ne bi li otkrili zlato.

Čovjek nam je ljutito prišao.

— Ugasite vatru, ljudi! — vikao je već izdaleka. — Jeste li poludjeli? Vidjet će nas Apaši! — došavši do nas, bio je sasvim uzbuđen. — U okolici su Apaši — nastavio je. — Osjećam to. Jučer sam vidio dimne signale. Smjesta ugashite vatru!

Dobro sam razumio njegovo uzbuđenje. Cijelo vrijeme se trudio da ne ostavlja nikakve tragove, neprestano se skrivao. Ljudi poput njega mogu se prepustiti svom osjećaju. Možda je pronašao zlato u ovom potoku ili prijeko u stijenama koje su mu služile kao skrovište.

Sada se prestrašio da će naša vatra privući Apaše. Otkrili bi i njega. Stoga se i pokazao da spasi što se još može spasiti.

Nije smio ostati sam. Ubili bi ga. Nije još slutio da mu više nema spasa.

Socorro Pascal promatrao je magarca. Životinja je bila snažna i sposobna da nosi teret. Bila je natovarena alatom, hranom, različitom drugom opremom, a možda i zlatom.

U ogromnoj bradi tragača

zlata nazirala se poneka sijeda vlas. Bio je srednje visine ali snažan. Tako je i trebalo da izgleda čovjek koji se usuđuje da usred zemlje Apaša traga za zlatom. Ne bi nam bio prišao bez oklijevanja da s nama nisu bile Georgia i Sue. Žene su našoj putnoj družini priskrbljivale nedužan izgled.

— Apaši znaju da smo ovdje — reče Socorro prije nego što je kopač zlata mogao nastaviti. — I cijela lomača ne bi ništa promijenila. Nemoj se uzrujavati, starče. Dobro je što si došao. Trebamo tvog magarca. Skinu svoje stvari!

Starac je trenutak ukočeno stajao gledajući Socorra u oči. U njegovu je pogledu sve vidio i duboko uzdahnuo. Zatim dohvati svoj kolt ovješten ispod pojasa. Brzo ga izvuče. Sama ta činjenica potvrdila je da je vješt i da je zbog toga mogao opstati u ovoj zemlji.

Za Socorra Pascala nije bio dovoljno brz. Socorro ga je bez teškoća svladao. Prije nego što je uspio opaliti prvi metak, Socorro ga je dva puta pogodio. Starac padne na zemlju. Bio je mrtav.

Georgia Ketshum poče odjednom vikati. Sue joj je prišla i pljusnula je. Zatim ju je zagrlila i počela tješiti.

Svi smo šutjeli. Sve je bilo jasno.

Ovi razbojnici su postajali sve okrutniji. Htjeli su pobjeći sa zlatom. To je bio njihov jedini cilj. Nisu imali milosti.

— Skinu teret s magarca — obrati mi se Socorro. — Zatim natovari na njega vaš teret. Jesi li me razumio?

Razumio sam. Shvatio sam

da će to biti moj posljednji posao.

Ali što da učinim? Morao sam ga slušati. On je zapovijedao.

Skidao sam teret s magarca. Sue je kleknula uz mrtvog tragača za zlatom i počela ga pregledati.

Ja sam grčevito razmišljao.

***

Zapravo je bilo svejedno ubije li me sada ili za nekoliko trenutaka. Trebalo bi da izvadim nož iz čizme i bacim ga u Socorra. Ako me Garret ili Cassey zatim ubiju, barem sam jednoga od njih uklonio.

Ništa nisam poduzeo. Čekao sam čudo, nešto što bi promijenilo bezizglednu situaciju u kojoj smo se našli.

Svi su me gledali dok sam s magarca skidao teret. Skinuo sam čvrsto platno u kojem je bila zamotana sva imovina ubijenog starca. Složio sam na nj tri sanduka zlata što smo ih dosad nosili Sabadila, Bishop i ja. Na njih sam stavio zalihe hrane ubijenog tragača i vrećicu zlata koju je Socorro našao među starčevim stvarima.

Dok sam radio, mogao sam krišom gledati ostale zarobljenike. Vidio sam da je Sabadila napet. Osjećao sam da se pripremio za pomoć poduzmem li što. I Jim Bishop bi priskočio. Taj čovjek je uvijek bio spreman da slijedi Sabadilu.

Nismo imali nikakvih izgleda. Nenaoružani, nismo mogli nasrnuti na tri opasna revolveraša. Stresao sam neprimjetno glavom primijetivši da me Sabadila uporno promatra. Nisam bio spreman da na

taj način počinim samoubojstvo.

Natovarivši magarca, morao sam natovariti i konja.

U međuvremenu razbojnici su jeli pastirve. Ženama i zarobljenicima ništa nisu dali. Znao sam što to znači. Nismo im više bili potrebni.

Socorro Pascal krene do potoka, opere lice i ruke i napije se vode. Zatim se okrene i pogleda me. Shvatio sam da je došao naš posljednji trenutak.

— Sada nam više niste potrebni — reče Socorro.

Kimnuo sam.

— Mene više ne trebaš — rekoh. — Za ove dvije životinje potrebni su ti pomoćnici. Tko će voditi životinje i brinuti se o njima dok se vi borite? Razmisli!

Nacerio se.

— To sam htio čuti. Naslućivao sam da ćeš tako govoriti. Uvijek dobar i plemenit, spreman za pomoć. Zaista si plemenit, Kiloe Bracket! Htio bi da ovu bandu povedemo sobom. Nadaš se da bi im se mogla pružiti neka neočekivana prilika. Ha!

Nisam odgovorio. Gledao sam ga.

— Htio bih da Sabadila i Bishop vode naše životinje — reče Paul Garret. — Ako nas napadnu Apaši, imali bismo tada slobodne ruke.

Socorro Pascal kimne.

— Ali Bracket će ostati ovdje. Isto kao i Chippoway i ovaj drugi — reče promuklim glasom pokazujući mrtvog tragača za zlatom.

— A što da radimo s ovim djevojkama? — upita strogo Cassedy.

Socorro Pascal je držao u ruci svoj kolt. Podigao ga je i njime počeo obraz. Pogledao je Sue Freeman. Stajala je nepomično, uzdignute glave, hrbro. Nije molila za život.

Georgia najednom potrči do Socorra. Položi ruke na njezova prsa i pogleda ga. Glas joj je podrhtavao.

— Želim živjeti! Rekao si da ti se sviđam. Bit ću ti zahvalna ako me povedeš sobom... — rekla je glasom punim prekljanja.

Odjednom je zanijemjela. Socorro ju je zgrabio za kosu i povukao natrag. Pogledao je duboko i njene oči. Nije u njima vidio strah. Njezino lice je odražavalo samo goruću želju za opstankom.

To mu se sviđjelo.

— Sviđaš mi se — reče. — Sviđa mi se kako se boriš za opstanak i kako si spremna platiti za svoj život. Dobro, povest ću te sobom.

Ostavio je Georgiju i pogledao Sue.

— A ti, zelenooka oholice? — upita.

Sue ga ošine pogledom i strese glavom.

— Nećete uspjeti — odgovori. — Predodređeni ste za propast. Nikada nećete stići u El Paso. Ti, Socorro, ti ćeš možda i stići ubivši sve ostale! Ne bih željela tome prisustvovati. Ostat ću s Bracketom.

— S mrtvim muškarcima? — upita Socorro i uperi u mene kolt. — Kad bi ostala ovdje, Sue, u tvojoj bi blizini bila tri mrtva muškarca. Chippoway kojega su Apaši sigurno već ubili, ovog tragača za zlatom i Bracketa. Ne misliš valjda da

ću Bracketa ostaviti ovdje živa? – upita Socorro podrugljivo se smijući.

– A zašto ne? – upita Sue. – Što imaš od toga ako ga ubiješ? Ili možda misliš da bi se mogao izvući odavde?

Nacerio se i zapućao.

Pogodio me u lijevu nogu. Pao sam i osjetio strašan bol. Ostao sam ležati. Čuo sam kako Socorro naređuje polazak.

Sue je morala skinuti svoja dva opasača ispunjena zlatom. Učinila je to šutke.

– On te neće moći obraniti od Apaša, Sue – čuo sam kako kaže Socorro. – Ako se predomisliš, potrčiš za nama i lijepo nas zamoliš da te povedemo, povest ćemo te dio puta.

Šutjela je. Stojeći kraj mene, promatrala ih je kako odlaze. Polako sam se uspravio i gledao njihov odlazak.

Socorro Pascal je predvodio. Za njim je koračala Georgia. Slijedili su ih Sabadila i Bishop vodeći konja i magarca. Nije dan se nije okrenuo. Stidjeli su se i nisu znali što da učine.

Na začelju su bili Garret i Cassedy.

Nitko se nije osvrtao.

XII

Podigao sam glavu i pogledao Sue. Sagnula se da pregleda moju nogu.

– Zašto ostaješ sa mnom? – upitah je.

– Možda se možemo negdje skloniti – reče nasmiješivši se. – Apaši nas možda neće primijetiti. Moramo odmah naći zaklon i...

Sagnula se da mi pomogne. To joj je bilo važnije od moje rane. Noga me silno boljela.

Socorro je možda naumio da mi razmrskao koljeno, ali to mu nije pošlo za rukom. Možda sam se u posljednji trenutak pomakao.

Pošli smo na drugu stranu potoka prema drveću i grmlju. Tražili smo zaklon. Osjećao sam kako me duboka i bolna rana peče na vanjskoj strani bedra.

Na svu sreću, kost nije bila ozlijeđena. Tako ozljeda nije bila opasna, ipak je uzrokovala ono što je Socorro želio. Nisam mogao trčati i, uza sve svoje napore, dnevno nisam mogao prijeći ni tri kilometra. Nisam mogao pobjeći Apašima.

Moglo bi se dogoditi da mi se rana upali. I Chippowayeova rana se upalila. Dobio bih groznicu ili trovanje krvi. Socorro Pascal bio je podlac. Znao je u kakvoj sam opasnosti.

Sue je bila snažna i prilično brzo me uspjela dovući do zaklona. Podupirala me ramenom i tako mi olakšavala hodanje.

Sjeli smo između grmlja i stijena. Pogledao sam je i upitao:

– Želiš li zaista ostati sa mnom? Nećeš li potrčati za njima? Georgia Katshum možda ima pravo. Želi preživjeti – zastao sam na trenutak. – Preživjeti, to je zapravo jedino važno – dodah.

Sue odmahne glavom.

– Možda nam se ovdje pruža bolja prilika – reče i htjede kleknuti uz mene da mi pregleda ranu.

– Moraš prvo ukloniti tragove što od potoka vode ovamo – rekoh. – Pronadi neku granu i njome iz zameti. Požuri! Netko bi te mogao pri-

mijetiti. Ne možemo se ovdje skloniti dok tragovi vode u ovo džbunje. Možda je i krv...

Nije oklijevala. Krenula je.

Uzdanuo sam i izvadio nož iz sare, kamo mi ga je Sue jučer gurnula. Bio je to pravi, oštri apaški nož. Tom stvarčicom spretni čovjek može štošta poduzeti.

Razrezao sam hlače kako bih konačno pogledao ranu. Još sam krvario. Maramom sam podvezao ozlijeđeno mjesto i zatim čekao Sue.

***

Vrijeme je prolazilo a Sue se još nije vratila. Već je odavno mogla ukloniti tragove! Zašto se nije vratila? Možda je ipak krenula za razbojnicima i zamohla ih da je povedu?! Tu sam pomisao odmah odbacio.

Okrenuo sam se i počeo puzati štedeći ranjenu nogu.

Još prije nego što sam Sue mogao vidjeti, čuo sam prodran krik. Zatim sam je ugledao. Progonio ju je jedan Apaš, ali bila je brža od njega. Trčali su prema potoku. Stigla je prije njega i pretrčala plitku vodu jureći prema meni. Apaš će je, bez sumnje, uhvatiti prije nego što stigne do mene.

Vikala je kako bih je čuo. Njezin glas je odavao paničan strah. Ali vjerojatno se nije toliko bojala, nego je pokušala Apaša domamiti k meni.

Tiho mi je izmakla kletva.

Što je uopće tražila na drugoj strani potoka?! To će mi moći reći kad bude izvan opasnosti.

U lijevoj ruci držao sam nož i čekao u zasjedi. Ljevicom sam i gađao i bacao nož.

Sue je već bila blizu. Apaš ju je stigao. Pala je na koljena i skupila se poput klupka. Apaš je pomislio da je žena njegova.

Zatim je ugledao mene. Izišao sam iz zaklona. Već sam bacio nož koji se upravo zario u Apaša. On ga htjede izvući, zatetura i padne, proklinjući me na svom jeziku. Licem je pao na zemlju. Sue je nijemo čučala iza njega. Dopuzao sam do Apaša. Nosio je opasač s koltom. Morao sam uzeti taj kolt. Okrenuvši mrtvog Apaša na leđa, vidio sam da je to opasač Barta Chippowaya i njegov kolt. Znači, Apaš ga je ubio.

Pogledao sam oružje koje je za nas bilo životno važno. Kolt je bio napunjen.

Sue mi je prišla i kleknula. Lice joj je bilo blijedo. Nasmijeo sam se. I ona se jedva primjetno nasmiješila.

Nismo se smiješili da bismo iskazali veselje. Htjeli smo se samo međusobno bodriti, željeli smo jedno drugome uliti malo snage.

Pogledao sam prema potoku. Konj ubijenog Apaša pio je vodu.

— Dovedi konja — rekoh okrenuvši se prema Sue.

— To nije konj koji pripada Apašima. Nosi kaubojsko sedlo i žig mu je kakav samo bijelci upotrebljavaju. Takvi konji uvijek zastaću kad im uzde vise. Priđi mu mirno i pokušaj biti prirodna. Takvi konji su naučeni da ih uvijek netko drugi jaše.

Odmah je krenula. Promatrao sam je s bojazni.

Konj se pokrenuo i prišao vodi. Pokrenuo se premda su mu visile uzde. Možda je bio

žedan. Nadao sam se da neće pobjeći, jer bi on mogao biti naš spas. Bio nam je potreban.

Sue mu je mirno prišla. Nije se prepao. Polako ga je uhvatila za uzde i privela k meni. Sretno se smiješila.

— Dobra si djevojka, Sue — rekoh. — Što si radila na drugoj strani potoka? Onaj te Apaš gotovo dohvatio!

Ponovo se nasmijala. Lice joj obasja smiješak koji mi se toliko svidao.

— Mislila sam da ću među stvarima ubijenog tragača za zlatom naći malo zavoja. Ostala je jedna bisaga. Trebala sam to za tebe, Kiloe! Kad sam ugledala Apaša, mislila sam da ću umrijeti od straha. Sjetila sam se da vjerojatno dobro rukuješ nožem. Zato sam i vikala. Kiloe, imamo konja!

Tom posljednjom rečenicom promijenila je temu. U ruci je čvrsto držala uzde. Ustao sam pridržavajući se za konja, kako bih mogao bolje stajati na jednoj nozi.

Pogledao sam bisagu s vodom pričvršćenu za sedlo. Podigao sam je i protresao. Bila je puna.

— Donesi i drugu bisagu i napuni je ako je prazna — rekao sam. — Moramo brzo odavde.

Tri minute kasnije već smo bili u pokretu.

*** Sjedio sam u sedlu. Sue je sjedila iza mene obujmivši me rukama oko pasa.

Konj je bio srednje veličine, snažan i žilav. Svakako je neko vrijeme mogao izdržati našu težinu.

Nismo se vratili preko potoka niti smo slijedili trag raz-

bojnika, ali krenuli smo u istom smjeru.

U suton smo primijetili da se na izlazu iz doline nalazi planinsko sedlo, malen prijelaz do kojeg se moramo popeti.

Htio sam stići do toga prijelaza prije razbojnika. Mogli smo jahati, moja zamisao je dakle bila izvodiva. Naš se položaj promijenio nabolje.

Sve nam je nekako polazilo za rukom. Kako će biti dalje?

Želio sam i morao na bilo koji način spasiti i vratiti meni povjereno zlato koje su razbojnici oteli, a isto sam tako želio i morao osloboditi zarobljenike.

Tu su bili i Apaši. Bila je to nepoznanica u našoj igri života ili smrti.

Moja noga je bila ozlijeđena. Morao sam to imati na umu.

*** Jahali smo kasom.

Kroz svoju tanku košulju osjećao sam udaranje srca Sue Freeman, nježnu mekoću njezina tijela, njezinu toplinu. Često sam osjećao njezin dah na svom zatiljku. Godila mi je njezina blizina.

— Zašto toliko razmišljaš, Kiloe? — upita odjednom Sue. — Razumljivo je da bih željela ponovo steći svoja dva opasača sa zlatom. I u kovčezima koje su mi uzeli imala sam novaca i zlata. Sve želim natrag i borit ću se poput lavice. Ne bih htjela još jednom sve početi iz početka. Željela sam se vratiti u New Orleans. Mislila sam da sam stekla dovoljno velik imetak i da se mogu posvetiti drugim stvarima u životu. Namjeravala sam otvoriti veliku modnu trgovinu. Još se bavim tom mišlju. Daj mi kolt, Kiloe, i

vidjet ćeš da se znam boriti! Slobodno možeš zaboraviti da sam žena. Dosad sam često i sama to morala zaboraviti. Ono što upravo radi Georgia Ketshum i sve ono što joj još predstoji dovoljno sam često i sama morala iskusiti. Stoga sam radije ostala s tobom. Jer još jednom...

Ogorčeno je zašutjela.

Sve ono što sam prije samo naslućivao sada se pokazalo točnim. Sue je u svom životu kročila vrlo teškim i trnovitim putovima, ali nije posustala. Postala je samostalna i samouvjerena. Nije bilo više ničega pred čim bi se ustručavala.

Možda je prije bila isto tako neiskusna kao Georgia. I ona je s povjerenjem ulazila u svijet i onda to povjerenje izgubila. Pretvorila se u vuka samotnjaka.

Postoji li išta što bi joj moglo vratiti povjerenje? Pitao sam se bi li još jednom u životu mogla zavoljeti muškarca. Uvijek sam se iznova vraćao tom pitanju.

Dan se bližio kraju. Jahali smo prema tamnim sjenkama koje su slijedile suton.

***

Na planinskom sedlu kojim se izlazilo iz doline bilo je vode. Mali potok je izvirao iz planine.

Osvježili smo se. Voda mi je godila i kao da je ublažavala bol.

Sue se pobrinula za konja. Nismo imali mnogo hrane. Malo sušenog mesa i nekoliko klipova kukuruza. To smo našli u torbama ubijenog Apaša.

U navlaci na sedlu pronašao

sam još jednu pušku. Bila je to prava »spencerica«, na žalost ne sasvim ispravna. Pregledao sam je i ustanovio da su nišan i kundak oštećeni. Ipak sam vjerovao da bih, zahvaljujući svom osjećaju, mogao njome nešto pogoditi s male udaljenosti. Pronašao sam i ratnički luk i dugački nož.

XIII

Ostavio sam kod Sue nož i pušku, smjestivši je u duboku raspuklinu neke stijene koja bi je dobro zaklonila u slučaju opasnosti. Uz pomoć štapa koji mi je služio umjesto štake krenuo sam dio puta natrag.

Rana me boljela, ali podnošljivo. Nije mi se činilo da bi se mogla upaliti.

Sue mi je rekla da se čuvam. Njezin glas je bio obojen nekim posebnim prizvukom. Nije se samo brinula, bojala se za mene.

Oblaci koji su se navečer bili stvorili i predivno sjali u večernjem crvenilu neba, postajući postepeno sve plaviji, počele se raspršivati. Isprva bijaše tamna i neprozirna noć, ali se koprena što je prekrivala nebo polako dizala i zvijezde su zasjale punim sjajem. Kad se pojavio mjesec, sva je okolica bila obasjana, samo su se ponegdje nazirale duboke sjene.

***

Kretao sam se zaštićen sjenama što su ih stvarali drveće, stijene i obronci. Slijedio sam potok koji je izvirao kod prijelaza i tražio mjesto koje bi odgovaralo Socorru Pascalu da se utabori i prenoći.

To bi trebalo da bude prikladno mjesto koje bi služilo i za obranu u slučaju potrebe. Trebalo bi da bude pogodno i za smještaj životinja i da se možda može naći malo hrane za njih.

Tražeci neko vrijeme, našao sam takvo mjesto uz potok, u podnožju strme padine usred nekoliko stijena. Bilo je to pravo sklonište poput dobro čuvane tvrđave. Nije se moglo mimoići, jer je mali, gotovo nevidljivi put vodio kroz njega.

Kad bi Socorro Pascal sa svojim ljudima stigao do tog mjesta, bez sumnje bi ga izabrao za prenočište, pogotovu ako bi bili iscrpljeni – a to vjerojatno jesu.

Popeo sam se na najveću, vrlo široku hrid i čekao, okružen žbunjem i visokom travom. Posvuda su bile pukotine nastale dugotrajnim ispiranjem stijena.

Hoće li doći? Strpljivo sam čekao.

***

Najednom sam ih ugledao. Nisam se prevario. Shvatili su, očito, da moraju stići do prijelaza, a Apaši još nisu bili spremni da im postave zasjedu.

Prvo je naišao Paul Garret. Zastao je između stijena i pričekao ostale.

– Hej, Socorro, ovo je pravo mjesto! – poviče.

Sve sam ih mogao prepoznati pod mjesečevim svjetlom. Dobro sam se sklonio u žbunju, nisu me mogli zamijetiti.

Vidio sam kako dolaze Sabadila i Jim Bishop, vodeći životinje. Slijedio ih je Cash Cassedy. Za njim su stizali Georgia Kets-

hum i Socorro. Georgia se očito neprestano držala čovjeka kojega je izabrala za zaštitnika.

Zastali su iscrpljeni. Činilo se da više ne mogu ni stajati. Životinje isto tako. Čekali su što će Socorro odlučiti. Svi su se potpuno prepustili njegovim zapovijedima. Bili su mu ropski potčinjeni htijući izbjeći njegovu surovost, koju je tako očito iskazao prema tragaču za zlatom, prema meni i Sue. Čekali su šutke.

– Zaista – reče Socorro osvrnuvši se – ovo je dobro mjesto. Možemo odavde motriti prijelaz i ujedno se odmarati. Skinite stvari sa životinja. Ima i dobre vode. Prava je sreća da je tragač za zlatom imao toliko zaliha hrane. Na posao!

Smjestili su se i zapalili vatru u zaklonu stijene želeći da skuhaju kavu i ispeku palačinke i slaninu.

Promatrao sam Socorra kako šeta uokolo istražujući okolicu. Taj momak, čini se, izvanredno njuši opasnost. Instinkt mu je bio razvijen.

– Preuzet ću prvu stražu – reče vrativši se. – Svi ostanite ovako kako ste sada. Dobro ste raspoređeni. Garret i Cassedy će me kasnije zamijeniti. Morat ćete biti na oprezu. Obuzet sam lošim predosjećajem. Sigurno je u blizini opasnost. Njušim je. Zavežite ovu dvojicu, jer bi mogli pokušati pobjeći.

Nestao je ponovo prema mjestu s kojega je najbolje mogao promatrati put što je vodio iz doline.

Malo kasnije Garret se podigao i prišao Sabadili i Bishopu.

U ruci je imao laso ubijenog starca.

— Curly, pruži ruke — reče Garret.

— Ako se pojave Apaši, nećemo se moći braniti — odgovori Curly Sabadila. — Zaista ste smiješni. Što ćete učiniti ako se pojave Apaši? Radije nam dajte oružje da se i mi možemo boriti.

Garret se nasmijao. Svezao je i Bishopa.

Cijelo to vrijeme Cassedy je držao kolt spreman da opali ako se jedan od zarobljenika osmjeli za napad.

Zatim su otišli do obližnje stijene i legli.

Bili su umorni i znali su da im je potreban odmor, jer za nekoliko sati treba da zamijene Socorra. Morat će budno paziti na opasnosti koje vrebaju sa svih strana.

***

Mislio sam o Sue koja me čekala. Znao sam da je zabrinuta zbog mene, a možda je i zaspala premorena.

Kliznuo sam oprezno s hridi trudeći se da ne izazovem nikakve šumove. Spustivši se, otpuzao sam prema stijeni gdje su ležali Bishop i Sabadila. Nečujno sam im prišao. Nasuprot njima ležala je Georgia. Čuo sam njezino duboko disanje.

— Jesi li budan? — prošaptao sam tik uz Sabadilino uho.

— Sigurno da jesam. Već sam te prije čuo, poznajem ti glas. Da ti nisi možda Bracket kojega smo morali ostaviti zajedno s lijepom Sue? Zar više nema Apaša u ovoj zemlji?

Pomaknuo se kako bih mu mogao prerezati uže. U ruku

sam mu dao nož. Okrenuo se, na drugu stranu i oslobodio Bishopa.

— A što sada, šefe? — upita zatim.

— Ne mogu mnogo poduzeti sa svojom ranjenom nogom. Morate prići Garretu i Casseyu i sve obaviti dobro i tiho. Oni vjerojatno imaju vaše oružje. Budite tihi! To je najvažnije. Ako izazovete buku, nećemo uhvatiti Socorra. Pri ruci mi je dugačak štap koji mi služi umjesto štake. Rado bih ga njime udario po glavi.

Sabadila je samo nešto promrmljao i zatim se dogovorio s Bishopom.

Odmah su otpuzali. Bili su to čvrsti i hrabri momci kojima je kompanija Wells Fargo povjerala zlato.

Usputno su dohvatili kameње kojim su onesposobili razbojнике. Bila je to jedina mogućnost koja im se pružala. Bili su složni.

Bishop se vratio po laso.

— Smijem li te odsad zvati stricem? — upitao me.

Nasmiješio sam se. Nekoliko je godina bio stariji od mene. Potpuno je odgovaralo njegovoj prirodi da mi tako zahvali.

Već smo bili gotovo uspjeli. Socorro ništa nije primijetio. Podigao sam se, uzeo štap i tiho odšepesao do obližnje stijene. Tamo je bio Socorro. Promatrao je dolinu obasjanu mjesecevom svijetlošću.

Naslonio sam se na stijenu i, stojeći na zdravoj nozi, čekao u sjeni. Držao sam štap u pripremi. Morao sam čekati.

***

Socorra Pascala dugo nije bilo. Očito je odlučio da svojim

ortacima omogućiti duži odmor.

U taboru je na izgled sve bilo kao i prije. Sabadila i Bishop ležali su na svojim mjestima, ali sada naoružani. Garret i Cassedy ležali su svezani ispod pokrivača. Čekali smo.

Napokon, kad sam već napola spavao, čuo sam Socorro dolazak. Pojavio se iz sjene, ali me nije mogao vidjeti. Udario sam ga štapom. Pao je kunući i htio se baciti u stranu, iako je bio gotovo uzet. Ležao je i nije se mogao pokrenuti.

— Digni se polako — rekoh.
— Rukama pokušaj dohvatiti zvijezde. Imam Chippowayev kolt i sredit ću te ako se samo pomakneš.

Socorro se, bilo je to očito, mogao micati samo s izvanrednim naporom. Vjerojatno su ga bubrezi silno boljeli. Dobro je znao što mi je učinio i bio je svjestan da ću mu se odužiti. Sada sam ja bio na potezu, ja, Kiloe Bracket, on je morao vrebati priliku kako da se izvuče. Zasad mu se nije pružala.

Polako je ustao kao čovjek koji trpi silne bolove. Znao sam da se ne pretvara. Netko drugi, manje snažan i izdržljiv, bio bi neko vrijeme potpuno skršen. Možda se i ne bi mogao dići. Dignuvši se, čak se uspio na silu nasmijati.

— Izvrsno si to izveo, Bracket. Zaista dobro, dragi moj.

Rekavši to, polako je krenuo preda mnom. Šepao sam iza njega držeći u ruci revolver. Još je bio naoružan i premda je koračao uzdignutih ruku, bio je opasan. Morao sam biti na oprezu.

***

Sabadila ga je dočekao poklonivši se i skinuvši šešir.

— Dobro došli, gospodine! Vaša visost je sigurno iznenađena. Neugodno iznenađena, jel' te? Kiloe, htio bih ga lupiti nogom u trbuh. Smijem li?

— Uzmi mu prvo kolt — uzvratih. — Ako pri tome pokuša učiniti nešto nalik na pokušaj obrane, smiješ ga udariti.

Sabadila, smiješeći se uze Socorro kolt i izvadi mu nož iz saxe. Lako ga dodirne vrškom noža ispod brade.

— Znaš da bih ti silno želio rasjeckati uši. Da me mama nije odgojila kao gospodina, loše bi prošao.

— Ja nisam gospodin — reče Jim Bishop. — Mogao bih ja to učiniti. Striče Kiloe, što ti o tome misliš?

— Prestanite — uzvratih, odšepesavši prema Georgiji. — Svežite ga i smjestite uz njegove ortake. Netko bi ga, napokon, morao zamijeniti na straži, da nas ne iznenadi nečiji napad.

Obojica protgnuše. Prisjetili su se da bi nas zaista netko mogao napasti. Sabadila je uzeo pušku i odmah pojurio.

Jim Bishop je šutke vezao nijemog Socorra. Uskoro je ovaj sjedio svezan pokraj svojih ortaka i ništa nije govorio. Garret i Cassedy su se osvijestili. Bilo je očito da ih bole sve kosti. Sabadila i Bishop su dobro obavili svoj posao.

Naslonio sam se uz Georgiju i promatrao je. Uopće nije primijetila što se dogodilo. Još je spavala. Valjda je bila premorena. Odlučio sam da je ne budim. Zašto bih je budio?

— Jime, učini mi, molim te, uslugu — rekoh okrenuvši se prema Bishopu. — Pođi malo

dalje i naići ćeš na ostru stijenu. U njoj ćeš ugledati pukotinu. Javi se, jer će te inače Sue Freeman pogoditi iz puške. Ima i konja! Dovedi je, molim te.

– Nego šta, striče Kiloe!

Jim Bishop zastade na trenu-tak. Nije više izgledao povučeno i zatvoreno. Smiješio se od uha do uha.

– Smeta li ti što te zovem stricem?

– Ako ne prestaneš – rekoh – tresnut ću te ovim štapom.

– Razumijem, gospodine! – reče smiješeći se.

Vojnički me pozdravio i otišao. Gledao sam za njim i morao zatresti glavom. Vjerojatno je pucao od sreće i zahvalnosti. Sreću nije mogao drugačije izraziti. Morao je tako govoriti, jer je na taj način davao oduška svom veselju. Svidio mu se moj odgovor. Namjerno me zadirkivao. Bio je to njegov način.

***

Sue je brzo stigla. Jim Bishop je vodio njezina konja. Još sam bio naslonjen na stijenu. Prišla mi je i dodirnula me rukom.

– Sretna sam. Silno sam se bojala za tebe.

Nije se pretvarala. Izrekla je to posebnim glasom. Osjećao sam da bi zaplakala da mi se dogodila neka nesreća. To me obradovalo. Između nas je postojalo nešto za što nisu bile potrebne suvišne riječi. Shvatio sam to u tom trenutku.

Pogledala je Georgiju.

– Ništa još ne zna – promrmljah. – Toliko je iscrpljena da spava mrtvim snom.

Pobrini se za nju, ali prvo se naoružaj.

Ispružio sam ranjenu nogu i, naslonjen na stijenu, ubrzo zadrijemao.

***

Činilo mi se da uopće nisam spavao kad me netko prodrmao. Zavila nas je hladna jutarnja magla. Nad prijelaz i planinsko sedlo nadvili su se gusti magleni oblaci.

Curly Šabadila vraćao se iz izvidnice.

– U mjesečevu svjetlu ništa nisam primijetio, ni najmanju sjenku. Sada se ništa ne može vidjeti. Magla zatvara vidik. Ali ako su Apaši u blizini, sad će se pojaviti.

Nije to ni izgovorio, a već su polako počeli nadirati, bešumno kao i uvijek.

Zamijetio sam ih jer sam slučajno gledao u tom smjeru prema Curlyju.

Ispred mene je ležao moj kolt. Zgrabio sam ga i zapucao. Otrprve sam pogodio jednoga Apaša. Curly se bacio na zemlju i počeo pucati. Uto se začula i sačmarica Jima Bishopa. I Sue je pucala iz revolvera i zadržala dva Apaša koji su pokušali prodrijeti sa strane. Ponovo je sve utihnulo. Samo je jedan Apaš ležao na zemlji. Ostali su se uspjeli povući, ali pretpostavljao sam da su najmanje trojica ranjena.

Georgia Ketshum je skočila vrisnuvši. Htjela se uspraviti, ali uspio sam je zadržati na tlu. Doletjela je strelica i zabila se u mjesto gdje sam maloprije stajao. Munjevito sam zapucao slijedeći svoj instinkt i pogodio Apaša. Doteturio je iz sjene nekog kamena, viknuo i poku-

šao odapeti novu strijelu, ali nije uspio.

Opet je zavládala tišina. Naši zarobljenici su počeli psovati.

— Odvežite nas. Ili možda želite da nas sve ubiju? Odvežite nas da vam pomognemo! Nije posrijedi ni zlato ni prijateljstvo. Posrijedi je opstanak. Čujete li? — vikao je Socorro.

Cuo sam, ali nisam odgovorio. Takav momak zaista brzo mijenja mišljenje kad je riječ o njegovoj koži, a ne o drugima.

Razmislio sam o našoj situaciji. Apaša nije bilo više od šestorice. Nadali su se da će nas iznenaditi. Uvidjevši da im to nije uspjelo, povukli su se. Bio sam uvjeren da su došli samo kao izvidnica sa zadatkom da budu s nama u doticaju dok im ne stigne pojačanje. Pojačanje će sigurno doći. Možda će se sastojati od nekoliko malih jedinica poput onih s kojima smo se dosad borili. Sigurno im je bilo dosta poraza i čekat će da budu brojniji.

— Curly, Jime, napunite svoje puške! — povikah. — Moramo dalje. Sue, pomози mi. Georgiju prepusti meni, govorit ću s njom.

Poslušala me. Okrenuo sam se Georgiji i rekao:

— Mislim da je ovo za tebe iznenađenje, ali sada ponovo mi vladamo situacijom. Georgia, pomози nam gdje god možeš. Nisi više ovisna o ovom razbojniku. Jesi li me razumjela?

Nije odgovorila. Nijemo me pogledala i stisnula zube. Zatim je odlučno kimnula glavom.

Pogladio sam je po obrazu.

— Izvući ćemo se — rekoх.

Ustao sam, uzeo svoju štaku, napunio revolver i odšepesao do mrtvog Apaša.

Bili su to mladi ratnici. Uvjero sam se da je riječ o prethodnici sastavljenoj od mladih i hrabrih ratnika. Možda sam na onom potoku ubio njihova vođu, koji je bio mnogo dalje od njih.

Sue i Georgia čekale su kraj konja kojeg je Sue dovela.

Naša tri zarobljenika stajala su po strani. Ruke su im bile naprijed vezane kako bi mogli držati uzde životinja koje će voditi. Garret je držao uzde apaškog konja a Cassedy je trebalo da vodi magarca. Socorro Pascal je nosio dio prtljage i tri bisage vode. Gledao je u mene i njegov grozničavi pogled je odavao da još trpi žestoke bolove.

Uzjahao sam konja jer nisam mogao hodati. Sue je pomogla Georgiji da se usigne iza mene.

— Georgia i ja izmjenjivat ćemo se povremeno — reče.

Krenuli smo. Prvi Cassedy s magarcem, zatim Garret i Socorro Pascal. Jahao sam iza njih s koltom u pripravnosti. Sue je vodila konja držeći u ruci revolver. Georgia je sjedila iza mene. Osjećao sam njezino toplo tijelo, njezin dah, strah i nemir što su je obuzimali. Bila je drugačija od Sue.

Dobro smo napredovali. Sivo maglovito jutro pretvorilo se u vedar dan. Sunce je ubrzo zamijenilo maglu i jako zapeklo.

***

Okolo podneva prolazili smo kroz prašnu dolinu okruženu pješčanim brežuljcima i viso-

kim crvenim stijenama. Nije bilo drveća, već samo šipražja, grmovi, nešto kaktusa. Prešli smo sjeverne izdanke Sierra Tarahumare, koji su se prema Meksiku strmovito uzdizali.

Još smo išli prema istoku i nadali se da ćemo iza ove doline moći skrenuti na jug. Dolina je bila duga oko jedanaest kilometara.

U sredini smo zastali da predahnemo – ali osvrnuvši se, ugledali smo Apaše. Ovaj put su se pokazali prije nego što su namjeravali napasti. Bilo ih je mnogo. Došli su sa svih strana. Okupilo ih se četrdeset do pedeset.

Mnogo smo znali o Apašima. U to vrijeme bili su najbolji gerilci na svijetu. Pedesetorica su često uspjela svladati dvostruki broj bijelaca. Rijetko su se borili brojčano jači od neprijatelja, no usprkos tome često su pobjeđivali.

Iako cijeli narod Apaša, uključujući sva njihova plemena sa ženama i djecom, nikada nije brojio više od osam tisuća duša, vladao je dijelom zemlje koji bi se mogao usporediti s veličinom većih evropskih zemalja. Već četrdeset godina grčevito su se borili protiv bijelaca. Godinama su se uspješno odupirali vojsci. Pedesetak Apaša vrijedilo je u ovoj zemlji više od stotinu Sua (Siuxa) ili Šajena u sjevernoj preriji. Ma koliko su ti ostali ratnici bili moćni, oni ipak nisu bili Apaši, nisu bili gerilci.

Znali smo što nas očekuje. Svi smo na trenutak zadržali dah. Ugledavši Apaše, znali smo da nam se pokazuju kako

bismo mogli spoznati njihovu nadmoć i osjetiti strah.

Stajali su na uzvisini, a zatim krenuli prema nama.

***

– A što sada, prijatelji? – upita Socorro Pascal.

To je bilo sve što je rekao, a mi smo dobro znali što misli. Sad je zaista bilo važno samo da ostanemo živi. Trenutno nije bilo važno tko je od nas razbojnik, a tko nije. Nije više bilo razlike između dobra i zla.

Apaši bi nas sve poubijali. Sam, uz pomoć Sabadile, Bishopa, Georgije i Sue, nisam mogao zadržati Apaše. Ne bi nam pomogla nikakva vještina, čak ni teška sačmarica Jima Bishopa. Samo su nam tri razbojnika mogla pomoći.

– Curly, odveži ih i daj im oružje – rekoh.

Socorro se naceri.

– Takav ti je život! Čas si gore, čas dolje. Sad ćemo uskoro vidjeti tko će od nas preživjeti. Onima koji prežive ostat će zlato. Kiloe Bracket, rado bih te sada ubio, ali potrebni smo jedni drugima. To je ono što život čini lijepim, je li?

Nisam odgovorio. Svaka riječ bi bila uzaludna. Pogledao sam prema Apašima.

Približavali su nam se polako. Svi su bili naoružani. Neke puške bile su im ukrašene perjem, kao što se ukrašavaju koplja. Svi su bili u šarenoj odjeći. Kosa im je visila do ramena. Pričvrstili su je vrpčama ili maramama. Reme-nje s mecima nosili su ukršteno na prsima. Na gole noge obuli su mokasine. Bili su brzi, spretni, bez samilosti, okorjeli.

Morali su biti takvi, jer u ovoj zemlji nitko nikada prema njima nije postupao milosrdno.

— Sidi s konja — rekoše Georgiji — i uzimi za uzde. Postavi se tako da ti magarac bude zaklon. Sue, ti prihvati konja i također se njime zakloni. Ti i Georgija morate ići jedna uz drugu i životinje treba da vam slijeva i zdesna služe kao zaklon. Jime, ti ćeš ići na čelu. Garret i Cassedy neka krenu lijevom stranom a Pascal i Sabadila držat će desnu stranu između Bishopa i mene. Ja ću biti na kraju. Je li sve jasno?

Nije bilo pitanja i tako smo krenuli.

***

Nisam namjeravao stati ukopan od straha poput kunića kad ugleda zmiju. Indijanci su nam prilazili polako, znači nije im se žurilo. Očito su htjeli postupiti poput čopora vukova. Oni okružuju svoj plijen i slijede ga sate ili čak dane. Time ga uznemiruju. Poznavao sam tu taktiku. I Sabadila i Pascal već su upoznali način ratovanja Apaša.

Krenuli smo. Apaši su morali malo požuriti ako su nas htjeli stići. Već smo prešli dva kilometra, a ništa se nije promijenilo. Do kraja doline bila su još najmanje tri kilometra. Tek je tamo postojala mogućnost zaklona i moglo se možda pronaći dobro mjesto za obranu.

Sunce je peklo. Dolina je bila prašna.

Svi smo bili umorni i znojili smo se. Georgia je povremeno posrtala. Bila je najneprikladnije obučena. Njezine haljine su joj smetale u hodu. Pješice ne bih mogao izdržati ni uz

pomoć štake. Morao sam jahati.

Neprestano sam pogledavao prema Apašima pitajući se kakav poglavica predvodi te ratnike. Neki poznati poglavica sigurno bi štošta poduzeo. Najveći i najpoznatiji u ovom kraju bio je Cochise. Donedavno je imao ugovor s bijelcima. Transkontinentalni poštanski i putnički put između St. Louisa i San Franciska, dugačak oko 4500 kilometara, vodio je kroz njegovo područje i kroz zloglasni apaški prijelaz.

Ali taj ugovor više nije vrijedio. Cochise se opet borio protiv bijelaca kao i svi drugi poglavice. Pitao sam se predvodi li on ove ratnike. Ili ih možda predvodi neki manje poznat poglavica, možda najstariji i najiskusniji ratnik u nekoliko indijanskih jedinica.

Štaku sam držao na konju i pitao se hoće li mi još ikada trebati. Sabadila mi je najednom prišao i dodao cigaru i tri šta-pića dinamita koje su mi razbojnici bili oduzeli.

— Gotovo sam to zaboravio — reče Sabadila. — Ali sada je vrijeme da pripalimo cigaru, je li?

Kiselo sam se nasmiješio, uzeo stvari i odgovorio:

— To nam neće mnogo pomoći. Ako Apaši sada napadnu, neće nam dati vremena da cigarom zapalimo dinamit. Ovo bi nam moglo biti korisno samo ako se sklonimo i borimo iza zaklona.

Spremio sam cigaru i dinamit a Sabadila se vratio na svoje mjesto.

Ponovo sam pogledao na

Apaše, koji su sada napokon nešto poduzeli. - Ovo čekanje, nadanje i strah izjedali su nam živce. Kasom su nam se približavali.

Bili su sada dvostruko brži od nas. Pokušaj bijega bio bi besmislen. Još nisam zapovjedio da se zaustavimo. Bilo je važno da se što više približimo kraju doline. Tamo je bio zaklon i možda će ga se netko od nas domoći.

Apaši su nam se sasvim približili. Bacio sam štaku i uzeo u ruku revolver. Morao sam se boriti u sedlu. Jedino mi je preostala nada da će štedjeti moga konja, jer su za njih te životinje skupocjene i važne. Apaši su samo u krajnjoj nuždi ubijali konje, ali zalutali metak koji bi bio namijenjen meni može, naravno, lako pogoditi životinju. U tom slučaju bio bih izgubljen.

Još nisam vidio poglavicu. Svi su bili nalik jedan na drugoga. Nije bilo nijedne perjanice za koju bi se moglo pretpostaviti da je poglavičina. Muškarci ispred mene su psovali i najednom začuh Cassedyjev povik:

— Kad bi već konačno napali!

Još smo morali čekati. Apaši su pripremali napad kao neki obred. Bili su nam sasvim blizu. Mogli smo pucati u njih, ali nije bilo potrebe da počinjemo borbu. Svaki od nas se nadao da bi moglo doći do nekog preokreta ili da će se dogoditi neko čudo. Možda smo se nadali pregovorima.

Cijela situacija bila je samo privremeno odgađanje napada. Najednom je jedan od

Apaša podigao ruku i oglasio se poput sokola kad napada plijen. U isti trenutak su krenuli svi i sa svih strana.

Obruč koji nas je okruživao sve se više stezao. Stizali su čudnovatom brzinom, priljubljeni uz svoje mustange. Teško ih je bilo gađati. Na taj su način svaku vojnu patrolnu jedinicu upravo preplavili i uništili. Vjerojatno su tako uništili i jedinicu starog narednika koji je umirući došao do nas i rekao nam da veliki Loco vodi ratnike.

Je li Loco postupio kao i sada?

Da, to je zacijelo on. Znao sam sada koji je od Apaša Loco, jer je on podigao ruku i oglasio se kao sokol. Ovaj put nisu napadali vojsku. Jahali su prema samo šestorici ljudi, ali revolveraša.

* * *

Kakve li borbe!

Svi smo istodobno počeli pucati. Bez mnogo teškoća pogađali smo galopirajuće konje. S te udaljenosti pogađali bismo i manje ciljeve u pokretu, ali Apaše smo teško uspijevali pogoditi. Bacali su se sa svojih padajućih konja i napadali trčeci. Oduvijek su se znali boriti na brisanom prostoru pustinja ili ravnica. Njihove nezamislivo brze pokrete bilo je teško predvidjeti. Ali i mi smo bili brzi revolveraši.

Pogodili su moga konja. Morao sam sići sa sedla i nastaviti borbu na koljenima. Najednom ugledah Loca. Bio je to Apaš koji je digavši ruku poveo borbu. Nosio je crvenu vrpču na čelu. Posljednjim metkom pogodio sam ga u prsa. Apaši

zastadoše. Povukli su se, noseći Loca i ranjene. Mrtve su ostavili. Nismo više pucali.

Naše oružje bilo je ispražnjeno. Da su nastavili borbu, Apaši bi nas uništili. Još su bili brojčano nadmoćniji i pobjeda im je bila gotovo osigurana, ali poginuo im je poglavica i stoga su se povukli.

Klećao sam, nastojeći da što prije napunim revolver. To je u tom času bilo najvažnije.

Primijetio sam da krvarim iz dvije lakše rane i tek sam sada ponovo osjetio bol u nozi. Pogledavši u stranu, ugledao sam čovjeka koji je isto tako grozničavom brzinom punio svoje oružje. Bio je to Socorro Pascal, koji je želio svoj posao završiti prije mene.

Nije uspio. Istovremeno smo napunili oružja i uperili revolvere jedan u drugoga. Nismo pucali. Znali smo da smo još jedan drugom potrebni i da je zlato još na drugom mjestu. Spustili smo oružje i pogledali se.

Sue i Georgia zgurile su se iza životinja. Sue je punila svoj revolver. I ona se dakle borila. Pred Georgijom sam ugledao sačmaricu. Vjerojatno joj je Jim Bishop dobacio oružje prije nego što je počeo pucati iz svoga kolta. Georgia je ustala oslanjajući se na pušku. Nije bila ranjena. Pogledala je Socorra Pascala. Ovaj joj se nasmiješi.

— Srce moje, to si dobro izašla! — reče Socorro. — Dobra si ti djevojka.

Gledala je nijemo i nisam mogao shvatiti njezin izraz lica.

Pogledao sam Sue. Nasmijehili smo se oboje. Nisu bile po-

trebne rječi. Bili smo sretni što smo još živi.

Garret je ležao na zemlji. Cassedy ga, krvareći iz dvije rane, gurne i on se pomakne. Okrenuo se na leđa i gledao u nas. Bio je pogođen kraj srca i košulja mu je bila krvava.

— Htio sam zlato — počeo. — Želio sam sagraditi raj na zemlji. Sad moram umrijeti, ali ni vi nećete uspjeti! Prije nego što poginete, borite se, nemojte posustati!

Zatim je umro.

Pristupio mi je Jim Bishop.

— Sabadila je poginuo. Pogodili su ga u glavu. Curly je mrtav — reče žalosnim glasom.

Podigao sam se ne obazirući se na nogu i pogledao iza Jima. Sabadila je nepomično ležao.

***

Apaši su se povukli. Skupili su se, ali nisu nas gledali, bili su zaokupljeni sami sobom. Morali su se brinuti o ranjenima i o mrtvom Locu. Zaklanjali su ih konji, tako da ih nismo mogli dobro vidjeti.

— Loco je sigurno mrtav — poviče Socorro. — Vjerojatno im je rekao da svojim čudotvornim lijekom može oživjeti mrtve, pa sada možda čekaju da sam sebe oživi. Kad uvide da mrtve ne mogu oživjeti, možda će odustati od ponovnog napada.

I ja sam bio slična mišljenja. Znao sam da moraju, ako ništa drugo, izabrati novog vođu.

— Moramo krenuti — reko. — Ne možemo zakapati mrtve. Treba požuriti. Uzmite njihovo oružje i municiju. Moramo stići do zaklona. Nije više daleko.

Potražio sam konja kojeg sam dotada jahao. Bio je mrtav. Pomislio sam na trenutak da skinem zlato s jedne od životinja, ali sam ubrzo napustio tu misao. Stisnuo sam zube i šepesao iza žalosne povorke.

Sue, vodeći mršava konja, neprestano je pogledavala prema meni. Vidjelo se da bi mi htjela prići i pomoći mi. Mahnuo sam joj kako bih je utješio. Morao sam izdržati. Puška mi je služila umjesto štake.

Apaši su vidjeli da odlazimo – šestoro, a prije nas je bilo osmoro.

Nisu nas slijedili. Znali su da im ne možemo pobjeći.

***

Kad smo došli do izlaza iz doline, situacija se najednom promijenila.

Ugledali smo vojnike, pravu američku konjicu. Prvi sam ih ja spazio. Socorru Pascalu i Cassedyju zaklanjale su vidik životinje iza kojih su išli. Uzeo sam pušku i napeo je. Socorro je čuo taj zvuk. Dobro ga je poznavao. Okrenuo se i vidio da ciljам u njega.

– Vojnici! – poviče Jim Bishop, koji je koračao na čelu. – Vojska je konačno tamo gdje je potrebna!

Primijetio sam kako Socorro grčevito traži izlaz iz te situacije. Pucao sam mu u nogu isto onako kao što je on pucao meni. Jim Bishop je uperio pušku u Cassedyja.

Socorro Pascal se grčio na zemlji. Znao sam da ga nisam opasno ozlijedio. Nisam se dao zbuniti. Nije mogao biti ranjen jače od mene, ali pretvarao se.

Držao sam pušku uperenu u njega i čekao da stigne narednik s vojnicima.

– Što je to? Želite li se međusobno poubijati kad vas Apaši nisu uspjeli dokrajčiti? – upita bradati narednik.

Objasnio sam mu našu situaciju i rekao tko je taj momak kojemu sam pucao u noge.

***

Pola sata poslije znao sam kako će biti dalje.

Narednik i njegova pratnja od sedam vojnika pripadali su vojnoj jedinici koja je nekoliko logora i obrambenih točaka opskrbljivala hranom i oružjem.

Jedinicu je predvodio blagajnik, koji je vojnicima isplaćivao zakasnele nadnice. Izviđač kojeg je blagajnik poslao da izvidi okolicu javio je da smo u klopci i da se borimo s Indijancima.

Tako nam je stigla pomoć: narednik i sedam vojnika.

– I sam imam premalo ljudi – reče blagajnik. – Ne mogu vam prepustiti vojnike. Moram kroz zemlju Apaša, preko Fort Granta, stići do Ford Apacha. Moram štititi vojničku hranu i municiju. Ne mogu dakle dati vojnike, ali nudim vam prazna kola i dvije mazge. Uz potvrdu vam ih mogu ustupiti za kompaniju Wells Fargo. Reći ću vam da sam sretan što mi kola neće biti na brizi.

To me zaista obradovalo. Bio bih ga najradije potapšao po ramenu. Rekao mi je da za tri dana možemo stići do El Pasa. Tamo sigurno nema Apaša.

***

Pretovarili smo zlato i odmah krenuli.

Jim Bishop je upravljao kolima. Georgia je sjedila pokraj njega. Zarobljenike smo ponovno vezali i smjestili u kola. Čuvala ih je Sue. Imala je dovoljno oružja. Znao sam da se u nju mogu pouzdati.

Magarca smo vezali straga.

Jahao sam konja koji nam je preostao. Osjećao sam se ponovo pokretnim. Mogao sam jahati ispred ili iza svih. Tako sam bolje vladao situacijom. Blagajnika i narednika pratio je bolničar, koji se pobrinuo za naše rane. Moja ozljeda me više nije brinula. Socorrova rana također nije bila opasna. Čak je prošao bolje od mene.

Narednik nam je obećao da će još neko vrijeme pripaziti na Apaše i pokušati ih spriječiti da krenu za nama.

Mazge što su vukle kola bile su jake i izdržljive. Bile su naučene da vuku kola puna municije. Sad su vukle zlato i petoro ljudi.

Dobro smo napredovali. Izviđač nam je rastumačio kojim ćemo putom stići do poštanske ceste. Još desetak kilometara i trebalo bi da stignemo do puta koji je preko Lordsburga i Deminga vodio u El Paso.

Glavno smo zapravo prebrodili. Svi smo bili umorni, ali usprkos iscrpljenosti nismo stali.

* * *

Idući dan u podne stigli smo u Spanish Sand Canyon. Bila je to duboka brazda koja je vodila područjem pješčanih i kamenih stijena. Nije se moglo krenuti ni lijevo ni desno, nego samo sredinom kanjona.

Bili smo duboko zašli u to

područje kad smo upali u nezgodu.

Zapadna padina osula se na cestu i zatrpala kamenjem i pijeskom prolaz. Kad sam pokušao proći, moj konj je upao u pijesak i prašinu. Mahnuo sam Jimu da pokuša proći kolima. Gotovo je uspio, ali je pri samom kraju zaglibio. Trebalo je samo malo i bio bi na čvrstu tlu.

U zemlji, prašini i pijesku vjerojatno je bilo stijena koje su kotačima sprečavale da se pomaknu. Sjahao sam i privezao laso za kola. Drugi dio lasa pričvrstio sam za sedlo konja. Ali jadni, mršavi konj nije bio dovoljno jak.

— Morate sići i pomoći — zaključih. — Jime, dodaj Georgiji uzde. I zarobljenici moraju sići.

— Ja ne — javi se Socorro Pasacal. — Ranjene noge ne mogu ni stajati ni hodati.

— Neka ostane — rekoh. — Moći ćemo i sami.

Svi su izašli, samo je Socorro ostao u kolima. I Georgia, koja je držala uzde.

Sue, Jim Bishop, Cassedy i ja krenuli smo natrag i počeli gurati. Cassedy je bio vezan, ali ipak je pomagao. Sue i Jim gurali su slijeva i zdesna.

Pokušao sam pomaknuti konja koji je vukao pomoću lasa. Georgija je zamahivala bičem. Često je kod kuće upravljala kolima.

Jadne mazge su se grčevito pokušavale pomaknuti. Slabašni konj je potezao laso.

Kola su se odjednom pomaknula i krenula čudnovatom brzinom. Izašavši iz zemlje i prašine, kao da su poskočila.

Mazge više nisu osjećale otpor a i moj konj je posrnuo naprijed. Ja sam ga maloprije potegao za uzde. Sada je pojurio odgurnuvši me. Oslonio sam se na ranjenu nogu i osjetio silnu bol. Pao sam na koljena.

Najednom se začu strašan glas pume. Divlji, surov, zaglušujući urlik. Bio je to Socorro Pascal. To je zaprepastilo naše životinje. Mazge su pomahnitale od straha i pojurile vratomnom brzinom vukući i konja vezanog lasom. Magarca smo već prije bili ostavili kod jedne postaje.

Osjetio sam opasnost. Georgia je upravljala kolima. Možda bi bila i oklijevala, ali ponijela ju je ova bujica događaja i nije se mogla zaustaviti. Ustao sam i nadljudskim naporom pokušao potrcati. Nikada ne bih mogao stići kola.

— Jime, trči! — povikao sam.

Ali ni on ih nije mogao stići. Georgia nije namjeravala zaustaviti kola. Socorro je sjedio iza nje i bijesno vikao, kako bi što više uznemirio ionako podivljale životinje.

Znao sam da je za nas sve izgubljeno.

U kolima je bilo zlato, a Georgia neće da ih zaustavi. Držala je Socorrovu stranu. Ovaj čudni preokret i prilika za bijeg kao da su odredili njezinu sudbinu. Potpuno je pala pod Socorrov utjecaj.

* * *

Izgubio sam svaku nadu.

Čak je i Cassedy ogorčeno psovao.

— Udesio vas je, udesio — ponavljao je. — Uspio vas je nasamariti uz pomoć djevojke.

Upali ste u klopku kao budale!

Imao je pravo.

Zapravo sam samo ja upao u klopku. Bio sam zapovjednik, a nisam unaprijed predvidio opasnost. Bila je moja krivica što je Socorro ostao u kolima a Georgia držala uzde. Sve je bila samo moja greška. Zaka-
zao sam.

Mojom krivicom kompanija Wells Fargo nije mogla dopremiti zlato do cilja.

Sjeo sam na obližnji kamen. Jim Bishop i Cassedy su psovali, svaki zbog svog razloga, a ja sam trljao neobrijano lice i osjećao kako u meni sve kipi od bijesa.

Prišla mi je Sue. I njezino je zlato bilo u kolima i nestalo unepovrat. Nije mi predbacivala, samo je sjela kraj mene.

— Pronaći ćeš ih, Kiloe — reče nakon kraće šutnje. — Pronaći ćeš i njega, i Georgiju, i zlato. Sigurno ćeš na kraju ti biti pobjednik.

* * *

Navečer smo stigli do postaje uz koju se nalazila i manja gostionica. Dobro smo se najeli i otišli na počinak. Sue i ja spavali smo u istoj sobi.

Noga me neizdrživo boljela. Prije spavanja me Sue nježno poljubila. Probudivši se od vremena do vremena, osjećao sam njezinu blizinu.

Drugi dan smo se rastali.

Bilo je dogovoreno da Sue i Jim odvedu zarobljenika u El Paso i glavnom uredu kompanije Wells Fargo jave da smo ostali bez zlata. Wells Fargo će se zatim uz pomoć vlasti povezati s odgovornima u Meksiku.

Možda će na taj način uhvatiti Socorra i Georgiju.

Nisam se u to uzdao.

* * *

Ujutro sam na konju napustio postaju, noseći malu zalihu hrane i oružje. Želio sam slijediti trag kola.

Osjećao sam i dalje poljubac koji mi je Sue dala na rastanku. U ušima mi je odzvanjao njezin glas:

— Dodi u El Paso, Kilo! Čekat ću te tamo. Čekat ću te i godinu dana ako treba.

Nikada ne bih mogao zaboraviti njezin poljubac i taj glas.

XIV

Prošlo je nekoliko dana.

Pronašao sam Socorra. Prešao je s Georgijom i zlatom granicu i sklonio se kod nekog moćnog prijatelja u Santa Juanu. Saznao sam mnogo šta o Socorru. I detektivi kompanije Wells Fargo saznali su o njemu mnogo. Bio sam mu stalno za petama.

Socorrov prijatelj Don Fernando Martinez živio je u kući nalik na dvorac.

Vrativši se iz El Pasa, Jim Bishop mi se pridružio. Zajedno smo promatrali tu zgradu. Razmišljali smo kako da udemo u nju i domognemo se Socorra i zlata.

Meksičke vlasti u Santa Juanu nisu nam baš mnogo pomogle. Kao da su se bojale Don Fernanda. Dok smo tako razmišljali, odjednom ugledasmo Georgiju.

Pojavila se zajedno sa zlatom. Socorro se zagledao u neku drugu ženu i Georgia je

vrebala prvu priliku da pobjegne sa zlatom.

Uvidjela je da je pogrešno postupila omogućivši Socorru bijeg. Pokušala je popraviti ono što je upropastila.

Na splavi je prebacila zlato na drugu stranu, u Teksas. Konačno se bila osvijestila i uvidjela da se zaljubila u pogrešnog čovjeka. Njezina ljubav se pretvorila u mržnju.

Da kasnije ne bi trebalo da o tome više govorim, spomenut ću ovo odmah: Jim Bishop i Georgia Ketchum vjenčali su se dvije godine kasnije. Početak u malom ranču koji su kupili nije im bio težak, jer je Georgia od kompanije Wells Fargo primila lijepu nagradu koja nije bila manja od Jimove uštedevine. Mislim da su postali uistinu sretni.

Tako je Jim Bishop krenuo s Georgijom i kolima punim zlata prema El Pasu. Ja sam čekao Socorra.

***

Gledao sam rijeku kako svjetluca pod mjesecinom i prelijeva se u srebrnkastim bojama.

Preko puta na meksičkoj strani, vidio sam grad San Juan i splav.

Hoće li Socorro Pascca doći?

Strpljivo sam čekao čovjeka koji mi je ranio nogu i htio me ubiti. Ponovo sam razmišljao o Sue i o tome kako je hrabro ostala sa mnom ne bojeći se ničega. Čekala me u El Pasu.

Hoću li ostati živ? Hoću li joj se moći vratiti?

Put u El Paso bio je dug i naporan za sve nas.

Vidio sam splav kako pristaje na drugoj obali. Noć je

bila vedra i moglo se vidjeti vrlo daleko.

Hoće li splav ostati prijeko i vratiti se kasnije ili će odmah krenuti natrag jer se nekomе žuri na drugu stranu? Možda će taj netko platiti dobru napojnicu i splav će se odmah okrenuti i uputiti prema Teksasu!

Vidio sam kako se splav odmah vraća. Znao sam da dolazi Socorro u potjeri za Georgijom. Vjeruje da je pobjegla sama sa zlatom htijući ga zadržati za sebe. Stoga je vjerojatno bio sam.

Izvukao sam kolt i pregledao ga. Bio je to kolt Barta Chippowaya. Dobro oružje. Već sam se bio privikao na njega. Nije više bio u najboljem stanju, ali još je izvrsno služio svrsi. Na njemu nije bilo nišana a igla za okidanje povlačila se ručno. Iglu je trebalo palcem povući natrag i čvrsto je držati. Kad bi se udarna igla oslobodila, udarila bi patronu i revolver bi opalio.

Da je Chippoway znao kako ću se njegovim koltom boriti protiv Socorra!

Splav se polako približavala. Rio Grande bio je na tome dijelu širok i lijen. Na tom su mjestu postavili uže po kojem se potezala splav. Uže je bilo tako dugo da je dopiralo do same rijeke. Na obje obale nalazile su se velike koloture i splavari su se povlačili po užetu i odguravali splav motkama.

Zamijetio sam da se na splavi nalazi samo jedan čovjek. Sjedio je u sedlu i kad je sišao sa splavi, vidio sam da je to Socorro Pascal.

Dobro sam pretpostavljao. U potjeri je za Georgijom.

Izašao sam na put koji je vodio od splavi gore. Čekao sam. Socorro je dolazio kasom.

Ugledao me. Zaustavio je konja, trenutak pričekao i zatim upitao divlje i promuklo:

— Hej, Bracket, jesi li to ti?

— Da, ja sam. Pogriješio si — rekoh. — Georgia je pobjegla sa zlatom. Vjerojatno si u kući Don Fernanda učinio neku pogrešku. Vidio sam kroz osvijetljen prozor kako ljubiš neku ženu. Možda je to bila sestra Don Fernanda? Jesi li tu pogrešku učinio?

— Da — odgovori i side s konja. — Tko je s Georgijom? — htio je znati.

— Jim Bishop. Krenuli su u El Paso. Stići ću ih još prije svađu.

— Nećeš! — odvrati i potegne revolver.

Bio je predaleko da bi me precizno pogodio. Ipak, već je počeo pucati. Treći metak što ga je opalio okrznuo mi je rame. Sada mi je bio dovoljno blizu.

Zastao je, htijući me četvrtim hicem ubiti. Tri puta je pokušao sreću i nije uspio. Ja sam pogodio njega. Znao je da sve ovisi o tom četvrtom hicu.

Još sam jednom pucao i pogodio. Njegov četvrti hitac ozlijedio mi je vrat. Već sam dva puta pogodio, a još je stajao na nogama.

Sad se i pokrenuo i stavio kolt za opasač. Htio je da se borimo iz blizine i da me pobijedi brzinom. I ja sam stavio revolver za opasač i čekao. Činilo nam se kako da smo se rodili samo za ovaj trenutak što smo ga sada proživljavali.

Stao je šest koraka ispred

mene. Malo se ljuljao. Na mjesečevu svjetlu jasno sam vidio da sam ga pogodio u rebro i lijevu nogu. Bio je predaleko za bolji pogodak.

Ali sada...

— Svladat ću te! — reče. — Zatim ću krenuti za Georgijom i ponovo se dočepati zlata.

Opalio je. Bio sam brži. Nije me mogao pobijediti.

***

Pet dana kasnije stigli smo u El Paso.

Jim Bishop je upravljao kolima a ja sam jahao iza njih. Georgia je spavala naslonjena na Jimovo rame.

Stali smo pred glavnom zgradom kompanije Wells Fargo. Službenik tog okruga izašao je i promatrajući me upitao:

— Imate li ga?

Kimnuo sam i pokazao palcem prema Georgiji, koja se probudila kad su kola zastala.

— Wells-Fargo mnogo duuguje ovoj djevojci. Sama je dopremila zlato iz Meksika u Teksas. Ja sam samo morao zadržati Socorra Pascala koji ju je želio stići. Jesi li čuo, Same Lane?

Sam Lane kimne i pomogne Georgiji da side s kola.

— Gdje je Sue Freeman? — upitao sam.

Rekao mi je gdje je.

***

Otišao sam u salun »Rio«. Polako sam ušao i krenuo ravno prema igračnici.

Za jednim stolom je Sue dijelila karte. Prišao sam joj.

— Dodi, Sue!

Šutke me poslušala.

Jedan od igrača se pobunio.

— To je Kiloe Bracket. Zna on zašto je odvodi — reče drugi.

Kad smo izašli, prihvatio sam konja za uzde i uputili smo se prašnom cestom prema staji.

— Zašto si me odveo od kartaskog stola? — upita Sue.

— Dobio sam natrag tvoje zlato i novac. Nije više potrebno da za život zarađuješ kartanjem. Nisam tako bogat kao ti, ali ipak ću se moći brinuti o tebi ako ne budeš previše neskromna.

Zastali smo nasred puta i poljubili se.

KRAJ

TRAG
biblioteka
kriminalističkih
romana

SIRIUS
biblioteka znanstvene
fantastike

ŽIVOT
ljubavni roman

LASO
vestern roman

POLDARK
roman u nastavcima

POPAJ
strip-zabavnik za
djecu i odrasle

TOM I JERRY

ALAN FORD
super-strip

John O'Hara:

KUĆA NA UGLU

Sve je počelo kad je George Wentz jednog dana došao kući i s pločnika ispred susjednih kuća lopatom odgrtao snijeg.

– Koliko si zaradio? – zapitao ga je otac. – Da li ti se isplatilo?

– Devedeset centa – reče George.

– Za koliko kuća?

– Oh, ne znam više.

– Jesu li bile dvije? Četiri? Šest? Osam? – nastavio je ispitivati njegov otac.

– Sigurno ne samo dvije i sigurno ne samo četiri. Najmanje šest. Da ih nabrojim?

– Ne bi li to bilo sasvim razumno? Zaslužio si devedeset centa i to bi bilo mnogo novca da si ga dobio za pločnik ispred samo jedne jedine kuće. Ali ako ih je bilo šest, onda je to petnaest centa po pješačkom putu. A ako ih je bilo de-

vet, onda je to deset centa po jednom. Hajde nabroji ih.

– Počet ću s našom kućom. Mama mi je dala deset centa. To je jedan.

– Jedan pješački prolaz deset centa – reče. – Dalje?

– Gospoda Williams petnaest. Gospoda Chester deset. Nije htjela da očistim cijelu širinu, nego samo uski put. Ali to je čudno izgledalo, uski put, a svi ostali široki. Zatim dalje. Nakon gospode Chester gospoda O'Brien petnaest.

Slijedeći na redu bili su Reversovi.

– Oni imaju Jakea Loomisa koji im čisti snijeg – reče otac.

– Ne, ja sam to učinio – objasni George.

– A gdje je bio stari Jake? Konačno, to spada u njegove dužnosti.

– Ne znam. Kad me go-

spoda Revers vidjela kako pred kućom O'Brienovih čistim snijeg, pozvala me i rekla neka ga odgurnem i pred njihovom kućom.

— To je pravi muški posao, dugi komad oko ugla — reče otac.

— I prilaz kući.

— I prilaz? Koliko si za to dobio? — zapita otac.

— Dvadeset i pet centa.

— Četvrt dolara? Za sve zajedno? Prednji prolaz za pješake i oko ugla i prilaz kući? Za četvrt dolara? Je li to sve?

— To je ionako najviše što sam od nekog dobio, četvrt dolara.

— Ali posao! Koliko ti je vremena trebalo?

— Tamo najduže.

— Tko ti je platio? Gospoda Revers?

— Ne, gospodin Revers.

— Oh, gospodin Revers. Izašao je i milostivo ti dao ogroman iznos od dvadeset pet centa. Što si mu rekao?

— Što sam rekao? Oh, misliš li jesam li mu zahvalio? Jesam.

— Duboko se naklonivši — doda otac.

— Što?

— To je način izražavanja.

Iz blagovaonice se začu glas Amy Wentz:

— Večera je gotova, vas dvojica.

— Samo minutu — odgovori Wentz senior.

— Ne, odmah — javi se njegova žena. — Već je na stolu.

Kad su sjeli, otac Georgea Wentza se obrati svojoj ženi:

— Jesi li čula koliko je Franklin Revers platio Georgeu za čišćenje snijega ispred svoje kuće i na prilazu?

— Dvadeset i pet centa — odgovori Amy Wentz.

— Zaista bih najradije otišao gore k njemu i kazao mu što o tome mislim. Momak je za taj posao morao dobiti najmanje dolar. Dvadeset pet centa... Stari Jake Loomis uopće nije glup. Neće da se muči po danu kakav je danas. Kladio bih se da je Jake samo provirio kroz prozor i ponovo se odvuкао u krevet, najvjerojatnije s bocom alkohola.

— Vjerujem — suglasi se Amy. — Ali ti nećeš ništa reći Franklinu Reversu, čuješ li. Ne možemo sebi priuštiti da pretvorimo ljude poput Reversovih u svoje neprijatelje.

— A zašto ne? Konačno, oni ne mogu jednostavno raspola-gati s nama.

— To nisam ni rekla. Ali prije oni mogu raspolagati s nama nego mi s njima.

— U ovoj zemlji nitko ne može ni s kime raspolagati.

— Ne, ali neki ljudi raspo-lazu kućama, a neki ljudi su stanari.

— A drugi opet imaju du-gove — reče Wentz. — Sve do grla. Ali slučajno Reversovi nisu naši vjerovnici i oni nas novčano nemaju u šakama.

— Ethel Revers je rođena Stokes, a kome moraš otići ako ti zatreba novac? Njezinu bratu u banku. Stoga radije nemoj da nešto započnemo samo zato što je George dobio sedamde-set pet centa manje.

— U redu, u redu — reče Wentz. — Ali dječak više neće obavljati za njih nikakve poslove niti će čistiti snijeg ili bilo što drugo.

— Sumnjam da će ikada više

biti prilike za to – odgovori Amy.

Ali prilika se ipak pružila. Nekoliko dana kasnije ponovo je žestoko sniježilo, a prije nego što je Ben Wentz otišao za poslom, posljednje riječi što ih je uputio ženi bile su da George ni u kojem slučaju ne smije čistiti snijeg Reversovima. Uskoro, poslije deset sati, zazvonio je telefon Wentzovih.

– Amy, ovdje Ethel Revers. Misli sam da bi George, kad se popodne vrati iz škole kući, mogao doći k nama i očistiti snijeg. Nedavno je to tako lijepo učinio, a Jake Loomis još ne može izlaziti.

– Žao mi je, Ethel, ali George neće moći.

– Oh, a tako sam sigurno s njim računala. Zapravo je to obećao. Franklin je bio s njim tako zadovoljan i rekao je Georgeu da može uvijek obavljati taj posao kad ne dođe Jake.

– Mislite na čišćenje snijega?

– Da, jasno, ne drugi posao koji obavlja Jake. Konačno, Jake je dobar vrtlar, a George ide i u školu.

– A George i neće biti vrtlar. Studirat će i postati arhitekt.

– Oh, baš dobro za njega – reče Ethel Revers. – Da, znate li možda za druge dječake u ulici koje bih mogla pitati?

– Ne vjerujem da ćete naći nekog tko će to učiniti za dvadeset pet centa – odgovori Amy.

– Oh, to je razlog zbog kojeg ne možemo dobiti Georgea – ustanovi Ethel. – No možemo povisiti na pedeset.

– Ni to još nije dovoljno.

– Koliko bi, po vašem mišljenju, morao dobiti?

– Dolar i sedamdeset pet centa – glasio je odgovor.

– Dolar i sedamdeset pet centa?

– Dolar za danas i uz to sedamdeset pet centa za utorak.

– Oh, tako. Htjeli biste nas opljačkati.

– Ne, to zaista nećemo, Ethel. Samo pristojnu zaradu. Nećete naći nikoga tko će vam ispod dolara očistiti snijeg s pločnika i prilaza. Ako mislite da ćete nekoga naći, možete pokušati. Konačno, nismo mi zvali vas i ponudili Georgea, nego ste vi nazvali nas.

– Lijepo, Amy. Žao mi je što sam vam smetala. Do viđenja.

*

Kod Reversovih je čitav dan ležao snijeg na pločniku i na prilazu sve dok Amy kasno popodne nije vidjela dva Crnca s lopatama kako su krenuli na posao. Jednog je, Petera Lejohna, prepoznala, jer je bio vratar u banci, a drugi je mogao biti njegov brat. Bez obzira na to tko su bili, bili su u svakom slučaju odrasli muškarci, a Amy je pretpostavljala da će svaki od njih dobiti bar dva dolara za svoj rad...

Time je počelo. Otad su Ethel i Franklin Revers, istina, kimnuli prolazeći pored Wentzove kuće, ali uz to nisu izgovorili ni riječi. To se događalo tri ili četiri puta godišnje, ali kako su godine prolazile, tako se učvršćivala i produbljivala napetost između dvije obitelji. Između njih nije postojalo nikakvo dramatično neprijateljstvo, ali ni srdačni odnosi.

Kad se George Wentz nakon

svoje posljednje godine u Princentonu vratio kući, stanovao je dvadeset tri godine u istoj ulici kao i Reversovi, a ni jedan jedini put nije bio u njihovoj kući. Doveo je sobom kući prijatelja.

– Tko stanuje u onoj velikoj kući na uglu? – zapitao ga je Adam Sturgis.

Obitelj Revers. Franklin Revers i njegova žena.

– Bogataši?

– Sasvim im je dobro. Ona posjeduje novac. On potječe odnekud iz Marylanda.

– Imaju lijepu kuću.

– Da, lijepa je – suglasi se George. – Prije su ova i još jedna bile jedine kuće u ovoj ulici. Kuće između njih – na primjer naša – stajale su na zemljištu koje je nekoć bilo šumica. To je bilo prije nego što sam se ja rodio, ali se moj otac toga još sjeća. Uvijek se tamo igrao. Tamo su odlazili ljudi na piknik u zelenilu. Bilo je to gotovo poput javnog parka, ali tada su gradilišta postala isuviše skupa, pa su posjekli stabla i postavili tamo šesnaest ili osamnaest malih kuća. Kao ulaganje kapitala. Istina, mi nismo nikada plaćali stanarinu. Moj je otac kupio našu kuću kad se oženio mojom majkom. Jasno, uzeo je zajam, ali ga je konačno otplatio. Očito, to je i bio razlog zbog kojeg nikada nismo imali kola. Moji su se roditelji odricali mnogih stvari, jer su htjeli posjedovati vlastitu kuću. Htjeli su imati vlastitu kuću i htjeli su da ja studiram.

– No ti si svoje pridonio. Tvoj boravak u koledžu nije ih mnogo stajao.

– Ne, ali oni bi smogli novac i da nisam dobio stipendiju. Potpora što sam je dobio posljednje godine u Princentonu indirektno je namirila posljednju hipoteku. A moj otac ima u starim danima zadovoljštinu da mu kuća posve pripada.

– I saznanje da si ti uspio.

– Imao je dovoljno briga. Točno znam da nikada nije zarađivao više od tri stotine dolara mjesečno, a nikada nije htio da netko zamijeti kako jedva izlazi nakraj s novcem.

– Nije zarađivao više? Konačno, imao je draguljarnicu – iznenadio se Adam.

– Wentzova draguljarnica nije pripadala mojem ocu. Bila je vlasništvo njegova starijeg brata i bake. Moj je otac tamo uvijek bio namještenik. Neka mješavina knjigovođe i prodavača. Morao je posluživati mušterije i voditi knjige. Ako je bila dobra godina, dijelila se zarada između mogeg ujaka i bake. Ujak Lon je imao ženu koja je umjela trošiti novac. A moj otac ga nije često imao prilike vidjeti. Istina, novac je prolazio kroz njegove ruke u doslovnom smislu tih riječi. Namještenik u draguljarnici mora imati čiste ruke i njegovane nokte. Sjećam se kako je majka svake nedjelje uveče uređivala očeve nokte. Moj se ujak dao manikirati u ženskom kozmetičkom salonu. Frizerski saloni u gradu nisu tada još imali odjele za manikiranje. Ali to je za mogeg oca činila moja majka. Naučila je to tako dobro da je mogla manikirati i nekoliko svojih prijateljica. Nikada nije o tome govorila, ali siguran

sam kako je na taj način zaradila nekoliko dolara. Samo od prijateljica. Činila je mnogo takvih stvari.

Moj je otac vodio poslovne knjige vlasnicima nekoliko manjih trgovina. Nosio je knjige kući ili su ih trgovci sami donosili k nama. Ujak nije imao ni pojma da je moj otac to radio. Bile su to male trgovine, kao na primjer ona od Jenny Albright. Imala je trgovinu u prednjoj sobi svoje kuće. Prodavala je konac, platno i maramice. Moj joj je otac vodio poslovne knjige.

— Ali nikada niste bili zaista siromašni — reče Adam.

— U usporedbi s nekim ljudima, nismo. Ali u usporedbi s drugima bili smo više nego siromašni. Istina, nikada se nije dogodilo da u kući nismo imali dovoljno za jelo. Nismo baš jeli najbolje meso, ali smo pili punomasno mlijeko. Moja je majka željela uvijek kupovati u Bell Storeu. Ali neki trgovci kolonijalnom robom i mesari bili su naše mušterije i vršili su pritisak na onog tko je kupovao u Bellu, možeš mi vjerovati. A imali su i pravo. Zašto bi kupovali vjenčane prstene kod nas, ako bismo mi nosili naš novac u trgovinu zbog koje su postepeno propadali? Bila je to za mene prva lekcija iz ekonomije kad je moj otac rekao mojoj majci da ne smijemo više kupovati u Bellu. Bila je to jedna od rijetkih prilika kad sam ih čuo da se svađaju. »Neka ti Lon Wentz isplati razliku«, rekla je majka. Novac je bio najveći neprijatelj ovdje u ovoj kući.

— Razumljivo — suglasi se Adam.

— Ali ništa ne veže tako čvrsto poput zajedničkog neprijatelja. Mnogo čega smo se odricali. Sjećaš li se još da za prve četiri godine u Princetonu nikada nisam odlazio u New Haven. Moj je otac govorio: »Svi tvoji prijatelji odlaze u Yale. Neću propasti ako ti jednom priuštim da se kladiš.« Ali tada sam uvijek morao razmišljati o novcu za putovanje, kartama za igru, hrani za neku djevojku i mene, a to je iznosilo otprilike onoliko koliko je stajalo novo odijelo. Moje odijelo, Adame, ne tvoje. I tada sam odbio. I kad sam već bio u starijem semestru, poslao mi je ček i rekao da je ovo posljednja prilika da vidim kako Princeton pobjeđuje Yale na njegovu zemljištu, na stadionu Yale, i uporno je zahtijevao da odem tamo.

— Ali nisi otišao, još se toga sjećam — presiječe ga Adam.

— Ne, nisam otišao, ali nisam im to rekao. Pismeno sam im zahvalio i ponašao se kao da sam bio tamo. A novac sam, pedeset dolara, spremio, kako bih im obojima kupio nešto lijepo. Moja je majka htjela znati kako to da mogu poklanjati tako lijepe darove i rekao sam joj da mi je to uštedovina od dobitka u bridžu. Samo me pogledala, nije izgovorila ni riječi, ali je znala da nisam došao ni blizu New Havena. Mali zlatni broš. Dobio sam ga u robnoj kući po veletrgovачkoj cijeni.

— A što si kupio svojem ocu?

— Kašmirski pulover. Imao ga je na sebi kad je umro. Bio je dolje u podrumu, popravljao uljnu peć, a kad je htio ponovo

otići gore, uspio je stići samo do pola stubišta. Srčana kap.

– Znaš, George, moram ti nešto priznati.

– Da čujem – reče George.

– Otkako smo prijatelji, već duže od tri godine, mogao sam ti prigovoriti samo jedno: što si previše pazio na svaki dolar. Znao sam da niti nikakav Rockefeller, ali uvijek si dobivao ona pisma sa zaglavljem draguljar-nice Wentz. Tvrtka Wentz, draguljar i zlatar, osnovana tisuću osam stotina i ne znam koje. Uvijek sam mislio: on zapravo ne bi morao biti tako škrt. Teško je bilo izvući ijedan dolar od tebe. A kada si me pozvao ovamo, pristao sam, dobrim dijelom iz znatiželje, i ne bih se iznenadio da si vrlo skupim kolima došao pred mene. Ugledavši kuću tamo na uglu, pomislio sam da je vaša.

– Da, vjerojatno sam bio škrtica – George se nasmija.

– Nikada u životu nisi bio škrtica, glupane.

– Ipak jesam. Ponekad sam mogao i više potrošiti. Ali očito, neću se uskoro promijeniti, Adame. Pretpostavljam s priličnom sigurnošću da ću dobiti Prix de Rome, a već su mi ponudili i posao. S trideset godina bih već morao prilično dobro zarađivati i ispuniti sebi jednu želju. Nešto što od sveg srca želim.

– A to bi bilo?

– Predati majci ključeve one kuće na uglu.

– Zašto?

– Zato što su oni ljudi uvijek ovuda prolazili, a jedva su izmijenili i riječ s mojim roditeljima. Jedva i riječ. I to bez ikakva razloga.

U pripremi

Luke Short: ČOVJEK NA VRANCU

*...i mene ćeš naći u
strip ~ zabavniku za djecu i odrasle*

